

W numerze m.in.:

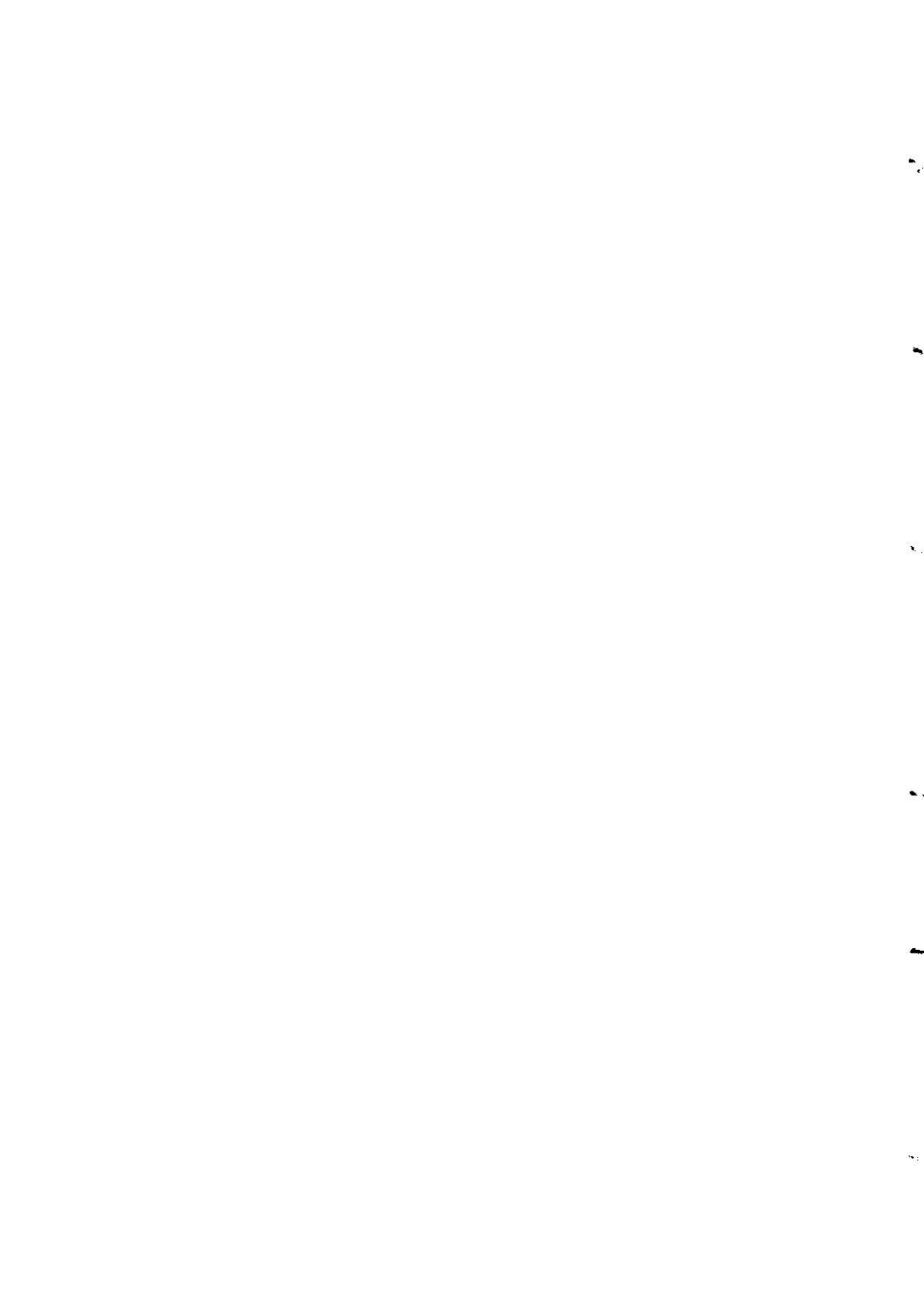
- *język haseł przedmiotowych*
- *zakup książek przez Internet*
- *rola bibliotek publicznych w życiu dzieci i młodzieży*
- *jubileusze bibliotek*

Wielki Dzień Bibliotek
w Olsztynie
CZYTAJ!

***Pomagamy sobie
w pracy***

opolski kwartalnik
informacyjno-metodyczny

1-2/2000

Wojewódzka Biblioteka Publiczna
im. Emanuela Smółki
w Opolu

POMAGAMY SOBIE W PRACY
Opolski kwartalnik informacyjno-metodyczny

Rocznik XLV

Nr 1-2

Opole 2000

Zespół redakcyjny:

Małgorzata Bartoszevska
Alicja Bujak
Joanna Czarkowska-Pasierbińska
Hanna Jamry
Violetta Łabędzka
Piotr Polus
Anna Śliwińska

ISSN 1427-8936

Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Emanuela Smółki
45-081 Opole, ul. Piastowska 18 - 20
Tel.red. 453-64-74

Pracownia Małej Poligrafii WBP w Opolu
Nakład 170 egz.

Spis treści

Piotr Polus

Kronika działalności bibliotek publicznych
w województwie opolskim (lipiec-grudzień 1999 r.) 5

Aleksandra Paniewska

Język haseł przedmiotowych. Ogólne zasady tworzenia 12

Elżbieta Figurniak

Zakup zbiorów przez Internet 19

Helena Bulanda, Małgorzata Skrzypczak

Rola biblioteki publicznej w życiu dzieci i młodzieży
na przykładzie Miejskiej Biblioteki Publicznej w Kędzierzynie-Koźlu 21

Regina Kapałka

Marian Nowak - opolski rzeźbiarz 27

Alicja Bujak

Złoty Jubileusz 33

JUBILEUSZE BIBLIOTEK 36

Hanna Jamry, Violetta Łabędzka

Kilka słów o najnowszym informatorze
Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu
„Współcześni pisarze Opolszczyzny” 44

Nowości o Śląsku Opolskim

propozycje do księgozbioru podręcznego 47

Violetta Łabędzka

Kronika wydarzeń społeczno-kulturalnych województwa opolskiego
(październik-grudzień 1999 r.) 51

Biblioteka na wesoło 53

WKŁADKA

Teresa Mazur

Zabawy słowem

Piotr Polus

Dział Instrukcyjno-Metodyczny WBP w Opolu

**Kronika działalności bibliotek publicznych
w województwie opolskim
(lipiec-grudzień 1999 r.)**

1. Podstawowe dane liczbowe (stan na 31 XII 1999 r.)

W 1999 roku w województwie opolskim działały 344 biblioteki publiczne i ich filie (w 1998 r. – 318). Większa liczba bibliotek działających w 1999 r. jest konsekwencją przyłączenia w wyniku reformy administracyjnej powiatu Olesno do województwa opolskiego.

W 1999 r. w bibliotekach publicznych województwa opolskiego zarejestrowano ogółem 190 125 czytelników, w tym w powiecie oleskim 13 942 czytelników. Czytelnicy stanowili 17,4% mieszkańców województwa opolskiego.

W 1999 r. w bibliotekach publicznych województwa opolskiego wypożyczono ogółem 4 513 275 różnych rodzajów zbiorów, w tym:

książek na zewnątrz – 3 337 638

książek na miejscu – 433 264

czasopism na zewnątrz – 1 19 466

czasopism na miejscu – 532 689

zbiorów specjalnych na zewnątrz – 88 218

W 1999 r. z sieci bibliotek publicznych województwa opolskiego ubyłoby pięć filii bibliotecznych. Były to:

Filia nr 4 w Brzegu

Filia nr 2 w Kędzierzynie-Koźlu

Filia nr 13 (szpitalna) w Opolu

Filie w Siemysławiu i Strzelcach, gmina Domaszowice.

2. Jubileusze bibliotek

W II półroczu 1999 r. bardziej lub mniej uroczysto obchodzili jubileusze 50-lecia działalności obchodzili:

– Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna w Byczynie;

– Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna w Gogolinie;

- Gminna Biblioteka Publiczna w Kamienniku;
- Gminna Biblioteka Publiczna w Komprachcicach;
- Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna w Wołczynie oraz jej filia w Wierzbicy.

3 Jubileusze pracowników bibliotek

– 45 lat pracy:

Elżbieta Feliks – MiGBP w Ozimku, Filia w Krasiejowie;

– 40 lat pracy:

Janina Zapotoczna – GBP w Branicach, Filia we Włodzieninie;

Magdalena Glomb – MiGBP w Krapkowicach, Filia w Żuzeli;

Henryk Sznajder – WBP w Opolu;

Irena Żurkiewicz – MiGBP w Wołczynie, Filia w Wierzbicy.

– 35 lat pracy

Danuta Klin – MBP w Brzegu.

– 30 lat pracy:

Wanda Wierzbicka – MBP w Brzegu;

Brygida Przywara – MiGBP w Krapkowicach, Filia w Rogowie;

Lucja Maksymiuk – GBP w Łambinowicach;

Dorota Magot – MBP w Opolu;

Danuta Kobialko – WBP w Opolu;

Krystyna Dunkiewicz – MiGBP w Prudniku;

Magda Staniec – MiGBP w Wilkowie.

– 25 lat pracy:

Elżbieta Karabowicz – MBP w Brzegu;

Helena Pindych – MBP w Brzegu;

Irena Grabowska – MiGBP w Nysie;

Dorota Kozdraś – MiGBP w Nysie;

Krystyna Ziółkowska – MiGBP w Nysie;

Krystyna Grodzka – MiGBP w Nysie;

Władysława Usiarczyk – MiGBP w Nysie;

Anna Bednorz – MiGBP w Ozimku, Filia w Grodźcu;

Sonia Piasek – MiGBP w Ozimku, Filia w Szczedrzyku;

Halina Stachnik – WBP w Opolu.

– 20 lat pracy:

Grażyna Bieniek-Grocholska – MiGBP w Baborowie;

Joanna Gawlita – MiGBP w Byczynie;
Urszula Nowak – MBP w Brzegu;
Renata Panusch – GBP w Dąbrowie, Filia w Chróścinnie;
Elżbieta Sawicka – MiGBP w Dobrodzieniu;
Maria Kokot – GBP w Dobrzenu Wielkim;
Jolanta Górak – MiGBP w Głubczycach;
Urszula Grzegorzcyk – MiGBP w Głuchołazach, Filia w Gierałcicach;
Elżbieta Konarska – MiGBP w Głuchołazach;
Urszula Keler – MiGBP w Gorzowie Śląskim;
Janina Skowron – GBP w Kamienniku;
Krystyna Gatner – MBP w Kędzierzynie-Koźlu, Filia nr 5;
Bronisława Perz – MiGBP w Lewinie Brzeskim, Filia w Przeczy;
Ludwika Chojnacka – MiGBP w Lewinie Brzeskim, Filia w Łosiowie;
Barbara Gruca – MiGBP w Namysłowie;
Teresa Hruby – MiGBP w Namysłowie;
Halina Buczek – GBP w Olszance, Filia w Krzyżowicach;
Grażyna Brudnik – MBP w Opolu, Filia nr 4;
Elżbieta Patryka – MBP w Opolu;
Małgorzata Sander – MBP w Opolu, Wypożyczalnia Centralna;
Teresa Wiśniowska – WBP w Opolu;
Teresa Sobota – WBP w Opolu;
Łucja Terka – MiGBP w Otmuchowie, Filia w Kałkowie;
Maria Dzieńska – MiGBP w Prudniku;
Marianna Szczepanek – GBP w Rudnikach, Filia w Jaworznie;
Teresa Pawłowska – GBP w Strzeleckach, Filia w Zielinie;
Bogusława Kalicińska – GBP w Strzeleckach;
Zygryda Niewiem – GBP w Walcach, Filia w Broczu.

4. Emerytury

Na emeryturę lub rentę przeszli następujący pracownicy:
Elżbieta Frey – GBP w Jemielnicy, Filia w Piotrówce, po 41 latach pracy;
Kazimiera Łabys – GBP w Kamienniku, Filia w Karłowiicach Wielkich, po 32
latach pracy;
Łucja Maksymiak – GBP w Łambinowicach (renta), po 30 latach pracy;
Irena Żurkiewicz – MiGBP w Wołczynie, Filia w Wierzby, po 40 latach pra-
cy.

5. Nagrody

W 1999 r. nagrody burmistrzów otrzymały:

1. Danuta Klin, dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej w Brzegu;

2. Danuta Ludwikowska, Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna w Nysie,
Dział Gromadzenia i Opracowania Zbiorów.

6. Działalność popularyzatorska

lipiec - sierpień

- GBP w Chrzastowicach – po raz siódmy zorganizowano „Wakacje z książką”.
- MiGBP w Głubczycach – rozpoczęły się czytelnicze „Spotkania Ludzi Piszących”, twórców amatorów mieszkających w Głucholazach.
- MBP w Kędzierzynie-Koźlu – promocja książki Doroty Baranowskiej-Gil „Witajcie w Kanadzie”;
  - wystawa wydawnictw czeskich i słowackich „W kręgu książki czeskiej i słowackiej”;
  - wystawa fotografii „Zamki i architektura zabytkowa w Polsce”.
- MiGBP w Korfantowie – współudział w organizacji „Dni Korfantowa”.
- MiGBP w Nysie – promocja książki Kazimierza Staszkowa „Rowerem po dawnym Księstwie Nyskim”;
  - promocja książki ks. Mikołaja Mroza „Opowieść o naszym mieście”.
- GBP w Olszance – współudział w organizacji 700-lecia wsi Przylesie.
- GBP w Pakosławicach – „Wakacje 99” – organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży (gry, zabawy, turnieje, konkursy itp.).
- GBP w Popielowie – współorganizacja „Jarmarku Popielowskiego”.
- GBP w Walcach – wystawa „Przyrodę należy chronić nie przed, ale dla człowieka”.
- MiGBP w Gogolinie – wystawa „Śląskich pieniędzy zastępczych”.
- GBP w Kamienniku – współorganizacja Dożynek Gminnych.
- MBP w Kędzierzynie-Koźlu – promocja książki Doroty Stasikowskiej-Woźniak „Portret kobiety wieku zatracenia”;
  - wystawa modeli latających z okresu II wojny światowej.
- MiGBP w Korfantowie – współorganizacja Dożynek Gminnych.
- GBP w Namysławowie – konkurs historyczny „Dzieje Namysłowa”;
  - konkurs plastyczno-literacki „Zabytki Ziemi Namysłowskiej”.
- MiGBP w Nysie – spotkanie autorskie z poetą z Zaolzia Wilhelmem Przechkiem.
- MiGBP w Oleśnie – wystawa „Karen Blixen – życie i twórczość”.
- MiGBP w Paczkowie – spotkanie autorskie ze Zbigniewem Krygielem.
- GBP w Polskiej Cerekwi – współorganizacja „Gminnych Dożynek 99”.
- MiGBP w Prudniku – cykl imprez pod wspólnym hasłem „Pożegnanie lata”.
- GBP w Rudnikach – wystawa „Zwyczaj i obrzędy w województwie opol-

skim”.

– MiGBP w Strzelcach Opolskich – wystawa fotograficzna Piotra Bujnowicza z planu filmowego „Pana Tadeusza” „Widzę i opisuję, bo tęsknię po Tobie”.

– GBP w Tułowicach – współorganizacja festynu gminnego „Żegnaj lato na rok”.

– MiGBP w Wołczyńce – wystawa „Czasopisma dla dzieci w Polsce w XIX i XX w.”

październik

– MiGBP w Baborowie – spotkanie autorskie z Ewą Nowacką.

– GBP w Cisku – spotkanie autorskie z Ewą Nowacką.

– MiGBP w Gogolinie – współdziałal w organizacji „X Najazdu Poetów na Zamek w Brzegu”. W trakcie „Najazdu” odbyło się spotkanie autorskie na Zamku w Kamieniu Śląskim.

– spotkanie autorskie z Adamem Szyprem.

– MBP w Kędzierzynie-Koźlu – spotkanie autorskie z Krzysztofem Petkiem;

– wystawa malarstwa Agnieszki Galantowicz „Cztery pory roku”;

– wystawa rysunków Szczepana Sachurskiego.

– MiGBP w Kolonowskim – spotkanie autorskie z Ewą Nowacką.

– MiGBP w Leśnicy – spotkanie autorskie z Ewą Nowacką.

– GBP w Lubrzy – spotkanie autorskie z Ewą Nowacką.

– MiGBP w Namysłowie – konkurs plastyczny dla najmłodszych czytelników pt. „Legenda Smogorzewska”.

– GBP w Olszance – współorganizacja „Festiwalu Pieśni Patriotycznych”.

– MBP w Opolu – wystawa „Julian Tuwim – Dyrygent wielkiej orkiestry słów”;

– spotkanie autorskie z Ewą Nowacką.

– WBP w Opolu – w Bibliotece Austriackiej odbył się finał konkursu „Nadrenia – Palatynat”;

– spotkanie z kompozytorem prof. Victorem Forin z Grazu pt. „Austria – kraj muzyki”.

– MiGBP w Ozimku – „Mój rodowód” – konkurs literacko-plastyczny.

– GBP w Radłowie – sesja popularnonaukowa „Historia wsi Kościeliska i Biskupice”.

– GBP w Reńskiej Wsi – konkurs czytelniczy dla dzieci „Moja ulubiona bajka”.

– GBP w Tarnowie Opolskim – spotkanie autorskie z Ewą Nowacką.

listopad

– GBP w Bierawie – spotkanie autorskie z Dorotą Terakowską.

– GBP w Dąbrowie – spotkanie autorskie z Martą Fox

- MiGBP w Głuchołazach – turniej wiedzy historycznej „Polska w okresie rozbiorów”.
  - MiGBP w Grodkowie – spotkanie autorskie z Krzysztofem Petkiem.
  - GBP w Kamienniku – spotkanie autorskie z Martą Fox.
  - MBP w Kędzierzynie-Koźlu – spotkanie autorskie z Karoliną Kusek;
    - spotkanie autorskie z Jackiem Podsiadło;
    - spotkanie autorskie z Dorotą Terakowską;
    - wystawa malarstwa Janusza Kuleszy „Metamorfozy”;
    - wystawa ilustracji i rysunku prasowego Leszka Ołdaka.
  - MiGBP w Korfantowie – gminny konkurs recytatorski twórczości Juliusza Słowackiego.
  - MiGBP w Leśnicy – spotkanie autorskie z Dorotą Terakowską.
  - GBP w Lubszy – spotkanie autorskie z Wandą Chotomską.
  - GBP w Łambinowicach – spotkanie autorskie z Krzysztofem Petkiem.
  - GBP w Murowie – spotkanie autorskie z Wandą Chotomską.
  - MiGBP w Nysie – promocja książki Marka Sikorowskiego „Nysa. Skarby sztuki i osobliwości”;
    - wystawa „Legenda Piłsudskiego”.
  - GBP w Olszance – spotkanie autorskie z Krzysztofem Petkiem.
  - MiGBP w Otmuchowie – spotkanie autorskie z Wandą Chotomską.
  - MiGBP w Oleśnie – spotkanie autorskie z Wandą Chotomską.
  - MBP w Opolu – wystawa „Różne oblicza Marii Dąbrowskiej”;
    - spotkanie autorskie z Wandą Chotomską;
    - spotkanie autorskie z Martą Fox.
  - WBP w Opolu – w Teatrze im. Jana Kochanowskiego zorganizowano uroczysty Jubileusz 50-lecia pracy twórczej Wandy Chotomskiej.
  - GBP w Pakosławicach – spotkanie autorskie z Martą Fox.
  - GBP w Popielowie – spotkanie autorskie z Martą Fox.
  - MiGBP w Praszce – spotkanie autorskie z Wandą Chotomską.
  - GBP w Skorogoszczy – spotkanie autorskie z Martą Fox.
  - GBP w Tarnowie Op. – spotkanie autorskie z Martą Fox.
- grudzień**
- GBP w Kamienniku – spotkanie wigilijne pod nazwą „Wieczera dla samotnych”.
  - MBP w Kędzierzynie-Koźlu – spotkanie autorskie z Beatą Ostrowicką;
    - wystawa książki hebrajskiej.
  - GBP w Lubrzy – spotkanie wigilijne dla osób starszych i samotnych.
  - GBP w Łambinowicach – „Opłatek wigilijny”.
  - MiGBP w Nysie – wystawa rysunku satyrycznego Michała Graczyka;

– MiGBP w Paczkowie – wystawa „Wiklina – wyroby artystyczne i użytkowe”.

– GBP w Pakoślawicach – spotkanie opłatkowe dla ludzi starszych i samotnych.

– GBP w Pokoju – uroczyste pasowanie na czytelnika.

– GBP w Popielowie – „Wieczór opłatkowy” z udziałem poety Waltera Pyki oraz prof. Teresy Smolińskiej.

– GBP w Tułowicach – „Mikołajki w Bibliotece” – impreza dla najmłodszych czytelników.

– GBP w Zębowicach – konkurs literacko-plastyczny dla dzieci pt. „Czytam i rysuję”.

Język haseł przedmiotowych. Ogólne zasady tworzenia

W ostatnich latach w związku z automatyzacją bibliotek obserwuje się wzrost zainteresowania językiem haseł przedmiotowych w opracowaniu rzeczowym dokumentów. Dzieje się tak przede wszystkim za sprawą użytkowników bibliotek, którzy w poszukiwaniu informacji wolą posługiwać się językiem zbliżonym do naturalnego niż trudnym językiem symboli UKD. Potwierdzają to także doświadczenia bibliotek zachodnich, a zwłaszcza amerykańskich, w których prawie 100% katalogów rzeczowych stosuje język haseł przedmiotowych. Również biblioteki polskie, zwłaszcza skomputeryzowane, obok innych klasyfikacji coraz częściej stosują język haseł przedmiotowych.

Podstawą metodyczną tworzenia języka haseł przedmiotowych są zasady sformułowane przez Adama Łysakowskiego. W oparciu o jego podręcznik, wydany w 1946 r. „Katalog przedmiotowy” tworzone katalogi przedmiotowe w bibliotekach uniwersyteckich, Bibliotece Narodowej, do nich stosowała się praktyka „Przewodnika Bibliograficznego”. Metodyka ta, z pewnymi modyfikacjami obowiązuje do dnia dzisiejszego.

Obok wersji JHP BN istnieje język KABA (Katalogi Automatyczne Bibliotek Akademickich) tworzony od 1991 r. i wykorzystywany w bibliotekach akademickich.

JHP jest językiem informacyjno-wyszukiwawczym, czyli sztucznym językiem informacyjnym, którego słownictwo składa się z tematów i określników – wyrażań języka naturalnego. W słowniku tego języka wyrażenia uporządkowane są alfabetycznie, tworząc zbiór haseł przedmiotowych.

Przedmiot dokumentu powinien być wyrażony przez temat, natomiast określniki mają wskazywać ujęcie lub własności przedmiotu.

TEMATY

Temat – to termin znormalizowany, stosowany w języku haseł przedmiotowych dla wyrażenia przedmiotu dokumentu, istotnego aspektu tego przedmiotu lub formy dokumentu. Dobór tematów decyduje o sprawności informacyjnej

systemu. Terminy służące jako tematy powinny być w miarę możliwości jednoznaczne.

I. Rodzaje tematów

Tematy mogą być wyrażane za pomocą pojedynczych wyrazów – rzeczowników w liczbie pojedynczej lub mnogiej (tematy proste) lub grup wyrazów (tematy wielowyrazowe). Mogą być reprezentowane przez nazwy ogólne (tematy ogólne) lub jednostkowe (tematy jednostkowe).

Przykłady:

TYGRYS, TRAWY – tematy og. proste
GŁAZY NARZUTOWE, DZIECKO UPOŚLEDZONE – tematy ogólne
wielowyrazowe
BIBLIOTEKA NARODOWA – temat jednostkowy

W grupie tematów jednostkowych wydzielić można: tematy osobowe (np. 1. CENTKIEWICZ CZESŁAW, 2. CENTKIEWICZ ALINA), tematy etniczne (np. SZWEDZI, KURPIE), tematy chronologiczne (np. POWSTANIE 1943 r., w getcie warszawskim; OLIMPIADA 1980 r., w Moskwie), tematy geograficzne (np. ETIOPIA, ADRIATYK), tematy korporatywne, czyli nazwy tzw. ciał zbiorowych (np. ORGANIZACJA NARODÓW ZJEDNOCZONYCH, STOWARZYSZENIE BIBLIOTEKARZY POLSKICH), tematy rzeczowe (np. „Życie Warszawy”, BASIC).

2. Zasady obowiązujące przy tworzeniu tematów

– o stosowaniu liczby pojedynczej lub mnogiej w tematach ogólnych decyduje kryterium zwyczajowe, w przypadkach wątpliwych sporządzić należy odsyłacz całkowity, np. *Pies zob. PSY*;

– tematy ogólne proste wyrażane są zawsze za pomocą rzeczownika w mianowniku liczby pojedynczej lub mnogiej, np. *TYGRYS, TRAWY*;

– tematy ogólne wielowyrazowe wyrażane są za pomocą zestawień rzeczownika z różnymi częściami mowy i obowiązuje tu ogólnie szyk porzecznikowy, np. *JĘZYK POLSKI*. Jeśli w wyrażeniu są np. dwa przymiotniki, to na pierwszym miejscu stawiamy wyrażenie wspólne, na drugim różnicujące, np. *KULTURA ŻYCIA CODZIENNEGO*;

– nazwy osobowe według nowej normy winny mieć pisownię oryginalną. Jeśli jakaś nazwa osobowa jest wspólna dla dwóch osób należy utworzyć z niej dwa tematy osobowe, np. 1. *GRIMM JACOB*, 2. *GRIMM WILHELM* (a nie: *Grimm, bracia*);

– przy tematach etnicznych, którymi są nazwy grup ludności np. plemion,

ludności kraju, regionu, kontynentu dopuszcza się stosowanie form obocznych, przy czym jedną należy wybrać, a do drugiej sporządzić odsyłacz całkowity, np. *NORWEGOWIE* albo *NORWEDZY*;

– przy tematach chronologicznych na pierwszym miejscu stawiamy nazwę określającą rodzaj wydarzenia, na drugim – chronologię, na trzecim – bliższe dopowiedzenie, np. *POWSTANIA 1919-1921 r. Śląskie*;

– nazwy geograficzne występujące łącznie traktujemy jako jeden temat (do drugiej sporządzamy odsyłacz całkowity), np. *BOŚNIA I HERCEGOWINA* stosujemy nazwy skrócone, np. *ADRIATYK* (*nie: Adriatyckie Morze*), nazwy zmienione podajemy w wersji ostatniej, np. *ETIOPIA* (*nie: Abisynia*);

– przy tematach korporatywnych nazwy polskie podajemy w formie rozwiniętej, np. *POLSKA AKADEMIA NAUK* (*nie: PAN*), jeśli skrót jest bardziej znany niż nazwa oryginalna dopuszczalne jest jego użycie, np. *NATO*

– tytuły dzieł zbiorowych, anonimowych, wydawnictw ciągłych zapisujemy w formie oryginalnej w cudzysłowie, np. „*LIBRARY JOURNAL*”.

OKREŚLNIKI

Określniki są to te wyrażenia języka haseł przedmiotowych, które dodane do tematu współtworzą rozwinięte hasła przedmiotowe. Ich funkcją jest precyzowanie znaczenia hasła przedmiotowego oraz wyodrębnienie podzbiorów informacji.

1. Rodzaje określników

Wyróżnia się określniki ogólne (proste i wielowyrazowe), określniki jednostkowe, geograficzne oraz chronologiczne.

Przykłady:

historia, teoria – określnik ogólny prosty

prawo międzynarodowe, szkolnictwo wyższe – określnik og. wielowyrazowy

MONTE CASINO – bitwa 1944 r. – określnik jednostkowy

2. Zasady stosowane przy tworzeniu określników

– określniki pisane są małą literą;

– określniki ogólne proste wyrażane są za pomocą rzeczownika w mianowniku liczby pojedynczej lub mnogiej, np. *teoria, metody*;

– określniki ogólne wielowyrazowe wyrażane są za pomocą połączenia rzeczownika z przymiotnikiem np. *szkolnictwo wyższe* lub połączenia dwóch rzeczowników spójnikiem „i”, np. *tablice i wzory*;

– określniki jednostkowe to nazwy indywidualnych przedmiotów lub zja-

wisk, których z jakichś względów nie chcemy eksponować w postaci tematów, np. *BIBLIA – Stary Testament*;

– określniki chronologiczne lokalizujące przedmiot w czasie wyrażane są za pomocą cyfr arabskich, np. *1980 r., 19-20 w.*

DOPOWIEDZENIA

Dopowiedzenie jest wyrażeniem pomocniczym dołączanym do tematu. Jego postać i sposób zapisu uzależnione są od funkcji, którą ma pełnić. Mogą występować przy tematach ogólnych i jednostkowych.

I. Przykłady dopowiedzeń

BYLINY, rośliny;

ANDY (góry w Ameryce Płd.);

PASCAL [język programowania];

POLSKA AKADEMIA NAUK <PAN>

2. Zasady tworzenia dopowiedzeń

– dopowiedzenia zapisane po przecinku należą do nazwy na stałe, np. *FRANCISZEK Z ASYŻU, święty*;

– zapisane w nawiasie okrągłym są dowolnym innym objaśnieniem, np. *MOGUNCJA (miasto w Niemczech)*;

– zapisane w nawiasie kwadratowym są objaśnieniem nazwy i jednocześnie wskazują sposób wykonania odsyłacza uzupełniającego, np. *MERCEDES [samochód osobowy]*, *SAMOCHODY OSOBOWE* zob. też *MERCEDES*;

– zapisane w nawiasie ostrym oznaczają synonim lub wyrażenie równoważne, np. *POLSKA AKADEMIA NAUK <PAN>*

HASŁO PRZEDMIOTOWE

1. Hasło przedmiotowe jest zdaniem w JHP, określającym zawartość treściową opisywanych dzieł. Hasło może składać się z samego tematu (jedno- lub wielo- wyrazowego) – mówimy wtedy o hasle prostym (np. *SAMOLOT*) lub z tematu i stosownej liczby określników, oddzielonych od tematu umownym znakiem graficznym (np. *JĘZYK POLSKI – gramatyka*) mówimy wtedy o hasle złożonym czy rozwiniętym.

3. Zasady budowania hasel

– elementy hasła rozwiniętego występują w następującej kolejności: temat (temat z dopowiedzeniem), określniki treściowe, geograficzne, określnik chronologiczny i formalny, np. *KRAKÓW – Wawel – Katedra – 19 w. – album*

– temat oddzielony jest od określników spacją, kreską, spacją. W ten sam

sposób oddzielone są od siebie wzajemnie określniki.

ODSYŁACZE

Odsyłacz jest to zapis kierujący od danego wyrażenia do innych wyrażen. Stosuje się go, gdy chcemy skierować użytkownika do właściwego hasła w naszym zbiorze lub do haseł dodatkowych, uzupełniających. Wszelkie zapisy odsyłaczowe są zapisami pomocniczymi. Mogą dotyczyć zarówno tematów, jak i określników.

I Rodzaje odsyłaczy

W zależności od spełnianych funkcji informacyjnych mamy do czynienia z odsyłaczami całkowitymi lub uzupełniającymi. Każdy odsyłacz składa się z dwóch części połączonych wyrażeniem „zobacz” – odsyłacze całkowite lub „zobacz też” – odsyłacze uzupełniające.

Przykłady:

Buty	zob. OBUWIE
Akronimy	zob. SKRÓTY
Krwawiaczka	zob. HEMOFILIA
Judo	zob. DŻUDO
Kusza	zob. BRONŃ MIOTAJĄCA
GŁOWA	zob. też JAMA USTNA; OKO; TWARZ; UCHO

2. Zasady sporządzania odsyłaczy

– odsyłacze należy sporządzać od wyrażen synonimicznych lub bliskoznacznych, np. *Dowcipy* zob. *ANEGDOTY*;

– od nazw obcych do polskich (i odwrotnie), np. Akronimy zob. *SKRÓTY*, Krwawiaczka zob. *HEMOFILIA*;

– od form popularnych do form skróconych (i odwrotnie), np. *Cepelia* zob. *CENTRALA PRZEMYSŁU LUDOWEGO I ARTYSTYCZNEGO*, *Unidentified Flying Objects* zob. *UFD*;

– od odmiennych form pisowni, np. *Judo* zob. *DŻUDO*;

– od form, które zmieniły się historycznie, np. *Twierdza* zob. *KALININ*;

– od form równoważnych, np. *Miasta – budownictwa* zob. *BUDOWNICTWO MIEJSKIE*;

– od tematów węższych do szerszych, np. *Pszczółka miodna* zob. *PSZCZOŁY*;

– odsyłacze całkowite wyliczające podają wszystkie hasła, do których kierowany jest użytkownik, np. *Górnictwo odkrywkowe – zakłady* zob. *KAMIENIOŁOMY, KOPALNIE ODKRYWKOWE*;

– odsyłacze całkowite orientacyjne informują ogólnie o kierunku poszukiwań, odsyłają do jakiejś kategorii hasel, podając wybrane przykłady, np. *Doświadczalnictwo* zob. *FIZYKA DOŚWIADCZALNA; MEDYCYNA DOŚWIADCZALNA*;

– odsyłacze uzupełniające łączą wyrażenia pozostające wobec siebie w związku skojarzeniowym, np. *JĘZYKOZNAWSTWO* zob. też *DIALEKTOLOGIA, FONETYKA, GRAMATYKA, JĘZYK, STYLISTYKA*.

Słownictwo ogólne JHP BN tj. tematy i określniki zarejestrowane jest w „Słowniku języka hasel przedmiotowych Biblioteki Narodowej” opracowanym przez Janinę Trzcińską i Ewę Stępniakową. W 1997 r. ukazało się trzecie wydanie Słownika podające stan na koniec 1996 r. Ponadto, co pewien czas (ostatnio, co dwa miesiące) wydawane są uzupełnienia do „Słownika” jako wkładki do „Przewodnika Bibliograficznego”. Na połowę 2000 r. planowane jest kolejne wydanie „Słownika JHP BN”.

Słownik składa się z dwóch części. Pierwsza zawiera alfabetyczny wykaz artykułów przedmiotowych i odsyłaczy całkowitych, w części drugiej zamieszczono wykaz określników ogólnych i chronologicznych, dopowiedzeń stosowanych po tematach geograficznych oraz wzorzec powiązań odsyłaczowych z dziedziny filologii.

W Słowniku zastosowano następujące oznaczenia artykułów przedmiotowych:

- TS – temat szerszy
- TW – temat węższy
- TK – temat skojarzony
- NU – nie używaj
- U – używaj
- zt. – zobacz też

Podsumowanie:

Ogólne zasady tworzenia języka hasel przedmiotowych:

1. Każdy przedmiot główny dokumentu powinien być wyrażony w sposób adekwatny, nieuogólniony. Natomiast aspekty przedmiotu można uogólnić.
2. Przedmioty powinny być wyrażane za pomocą tematów (jednowyrazowych lub wielowyrazowych), rzadziej w postaci hasel rozwiniętych (temat – określnik).
3. Przyjmuje się otwartą listę tematów i ograniczoną liczbę określników (nie

jest ona jednak zamknięta).

4. Hasło przedmiotowe rozwinięte ma stałą strukturę pozycyjną: Temat – określniki treściowe – określniki lokalizujące – określnik formalny.

5. Podstawą doboru słownictwa dla języka haseł przedmiotowych powinny być:

a) „Słownik języka haseł przedmiotowych Biblioteki Narodowej” J. Trzciskiej i E. Stępniakowej;

b) najnowsze wydanie encyklopedii powszechnej PWN

c) najnowsze wydania słowników terminologicznych i encyklopedii dziedzinowych;

d) opracowywane dokumenty;

6. Podstawowe zasady tworzenia języka haseł przedmiotowych omawia: ”Instrukcja tematowania i katalogu przedmiotowego” w opracowaniu J. Sadowskiej.

Zakup zbiorów przez Internet

W czasach, gdy automatyzacja bibliotek jest nieunikniona, jednym z najbardziej pomocnych narzędzi w pracy bibliotekarza jest Internet i jego rola informacyjna. Poprzez dostęp do Internetu mamy możliwość korzystania z zasobów wielu bibliotek i wydawnictw. Większe wydawnictwa posiadają własne witryny WWW, a książki wydawane przez inne wydawnictwa możemy odnaleźć w tzw. księgarniach internetowych, których powstało już wiele. Niektóre z tych księgarni posiadają też działy antykwaryczne.

Aby korzystać z dobrodziejstw Internetu wystarczy standardowe oprogramowanie pakietu Windows 98 oraz dostępna linia telefoniczna, która umożliwi podłączenie komputera do sieci. W naszej bibliotece korzystamy z przeglądarki zawartej w pakiecie Windows 98 – Internet Explorer. W niektórych przypadkach dobrze jest, gdy posiadamy adres poczty elektronicznej (wymagane, jeśli chcemy otrzymać potwierdzenie zamówienia lub, gdy chcemy otrzymywać pocztą elektroniczną informacje o nowościach).

Po wybraniu odpowiedniego przycisku, (w zależności od ustawień komputera będzie to przycisk na pasku zadań, odpowiednia ikona na pulpicie lub program z menu „Start”) komputer próbuje połączyć się z Internetem automatycznie. Gdy zobaczymy stronę główną przeglądarki wystarczy wpisać w strefę adresu wybrany przez nas adres strony WWW. Po pewnym czasie ukaze się strona główna wybranej witryny. Najczęściej na tej właśnie stronie znajdujemy okienko wyszukiwania i podział dostępnych zasobów na różne działy, n.p.: bestsellery, książki, płyty, antykwariat. Klikając na nazwę wybranego działu znajdziemy się na kolejnej stronie oferującej już zawężone tematycznie towary np. nowości wydawnicze. Po przejrzaniu oferty można zacząć zakupy. W różnych witrynach w Internecie stosowane są różne zasady, ale najczęściej spotykam się z metodą „dodaj do koszyka”. Czasem wystarczy kliknąć na tytuł wybranego wydawnictwa, aby umieścić tą pozycję w zamówieniu. Bardzo ważne jest to, że w każdej chwili możemy wycofać dodaną pozycję z zamówienia naciskając na przycisk „koszyk” lub „pokaż koszyk” i zerując liczbę egzemplarzy. W ten sposób sprawdzamy też stan naszych zakupów, kontrolując tym samym kwotę do zapłaty. Można też zastosować wyszukiwarkę: w wyświetlone okienko wpisujemy autora lub tytuł szukanej książki, a komputer automatycz-

nie wyszukuje żadaną pozycję we wszystkich dostępnych działach wybranej witryny. Zawsze warto zapoznać się z zasadami zamawiania oraz przemyśleć formy płatności, jakiej chcielibyśmy użyć przy naszym zamówieniu. Z doświadczenia dodam, że najwygodniejsza jest przesyłka za pobraniem. Jeśli istnieje taka możliwość, można przygotować sobie wcześniej listę książek, których poszukujemy. Skróci się w ten sposób czas poszukiwania.

Najbardziej przyjazne dla kupującego witryny posiadają wydawnictwa takie jak: Prószyński i S-ka, Rebis, Akapit czy Siedmioróg. Witryna wydawnictwa Prószyński i Ska to typowy klub książki wysyłkowej. Posiada około 1800 tytułów, w tym płyty i kasyety. Znajdziemy tu ciekawe nowości nie notowane jeszcze przez katalog wysyłkowy. Po wejściu na stronę główną możemy wybrać sobie sposób wyszukiwania książki według różnych kryteriów.

Jedną z największych księgarni internetowych jest natomiast witryna Głównej Księgarni Naukowej im. B. Prusa w Warszawie. Posiada szczegółową wyszukiwarke: tematyczną, tytułową, autorską i według wydawnictw. Księgarnia stosuje rabaty od 7% oraz odroczone terminy płatności dla stałych klientów. W ofercie znajduje się obecnie około 1135 tytułów.

Adresy niektórych wydawnictw:

www.kkkk.com.pl	Wydaw. Prószyński i S-ka
www.rebis.com.pl	Wydaw. Rebis
www.siedmiorog.com.pl	Wydaw. Siedmioróg
www.wab.com.pl	Wydaw. W.A.B.
www.piw.pl	Wydaw. Państwowy Instytut Wydawniczy
www.pascal.pl	Wydaw. Pascal
www.pwn.wroc.pl/sklep/frame.asp	Wydaw. Naukowe PWN
www.universitas.dnd.com.pl	Wydaw. TAIWPN Universitas
www.akapit-press.com.pl	Wydaw. Akapit Press
www.ksiaznica.com.pl	Wydaw. Książnica

Adresy niektórych księgarni internetowych:

www.gkn-prus.com.pl sklep.empik.com
www.meka.pl
www.feniks.com.pl
www.helion.pl www.merlin.com.pl
www.informat.com.pl

Helena Bulanda
Małgorzata Skrzypczak
MBP w Kędzierzynie-Koźlu

Rola biblioteki publicznej w życiu dzieci i młodzieży na przykładzie Miejskiej Biblioteki Publicznej w Kędzierzynie-Koźlu

W przygotowaniu referatu wykorzystano dokumentację opisową i statystyczną Miejskiej Biblioteki Publicznej oraz uwagi i spostrzeżenia bibliotekarzy mających bezpośredni kontakt z czytelnikami. Punkt odniesienia stanowiły badania przeprowadzone w innych bibliotekach publicznych na terenie kraju dotyczące funkcji i zadań bibliotek w życiu dzieci i młodzieży. Tak sformułowany temat narzucił również pewne ograniczenia. W referacie pominięto zatem całą działalność Miejskiej Biblioteki Publicznej na rzecz osób dorosłych.

Rozważania na temat funkcji i zadań biblioteki publicznej w życiu dzieci i młodzieży należy rozpocząć od zdefiniowania – czym jest biblioteka publiczna i co ją wyróżnia od bibliotek pozostałych sieci?

Biblioteka publiczna pośredniczy pomiędzy różnymi przekazami a szeroką, „otwartą” publicznością – kompletuje zatem zbiory uniwersalne, tak pod względem przedmiotowym, treściowym, jak i z punktu widzenia nośników. Nie ma ani specjalnego zakresu, ani ograniczonego rodzaju zbiorów. Gromadzenie i udostępnianie odbywa się według zasady „wszystko dla wszystkich”¹. Organizację i aktualizację zbiorów wyznaczają głównie potrzeby lokalnej społeczności. Biblioteka nie jest składnicą, magazynem książek – jest tworem żywym. Żyje wtedy, gdy zachodzi proces transmisji uwarunkowany potrzebami odbiorców².

Miejska Biblioteka Publiczna oraz jej filie działają na obszarze zamieszkałym przez około 70 tys. osób. Gdy chodzi o dzieci i młodzież, zasięg oddziaływania bibliotek znacznie się powiększa i sięga daleko poza granice miasta. Z usług Miejskiej Biblioteki Publicznej i jej filii korzysta również młodzież okolicznych wsi i miasteczek z powiatu kozielskiego, głubczyckiego i strzeleckiego. Kędzierzyn-Koźle jest jednym z większych ośrodków kształcenia dzieci i młodzieży w województwie. W mieście działa 18 szkół podstawowych, 8 szkół gimnazjalnych i 7 szkół średnich³.

---

¹ Jacek Wojciechowski: *Organizacja i zarządzanie w bibliotekach*, Kraków 1998.

² Anna Zbytniewska: *Funkcje a księgozbiory biblioteki publicznej //* Poradnik Bibliotekarza. - 1997, nr 12, s. 16-20.

³ *Informator o placówkach oświatowych w Kędzierzynie-Koźlu /* Zarząd Miasta K-koźla, Koźle 1999.

Sieć bibliotek publicznych tworzy 12 placówek, w tym Miejska Biblioteka Publiczna oraz 11 filii usytuowanych w poszczególnych dzielnicach i osiedlach miasta. Rolę biblioteki centralnej w Koźlu pełni Miejska Biblioteka Publiczna, a w Kędzierzynie Filia Nr 5.

Analizując dane statystyczne dotyczące aktywności czytelniczej dzieci i młodzieży w naszym mieście zauważa się, że grupa ta stanowi ponad 60% ogólnej liczby czytelników. Studenci stanowią około 10 % wyżej wymienionej grupy, co jest zjawiskiem nowym.⁴ Wskaźniki te nie odbiegają od wyników badań ogólnokrajowych, np. w województwie gdańskim młodzi czytelnicy stanowią ok. 60%.⁵

Mówiąc o roli biblioteki publicznej w środowisku dzieci i młodzieży mamy na myśli trzy podstawowe funkcje: edukacyjną, informacyjną i ogólnokulturalną. Funkcje te są ściśle związane z księgozbiorem. Zasoby zbiorów stanowią z jednej strony odzwierciedlenie potrzeb czytelniczych środowiska, a z drugiej – możliwości ich zaspokajania. Podstawowym natomiast warunkiem prawidłowego funkcjonowania każdej biblioteki jest systematyczny dopływ nowości.

Księgozbiory zgromadzone w bibliotekach publicznych naszego miasta wynoszą ponad 240 tys. woluminów, w tym około 20 % stanowi literatura dla dzieci i młodzieży. Młodzież korzysta również z literatury popularnonaukowej i informacyjnej, która wchodzi w skład ogólnych zbiorów każdej biblioteki. W statystyce bibliotecznej nie są one wykazywane jako literatura młodzieżowa. Nie ma więc takich wielkich dysproporcji pomiędzy strukturą czytelników, a strukturą zbiorów. W 1998 roku Miejska Biblioteka Publiczna zakupiła ponad 3,5 tys. nowych książek. Wskaźnik zakupu nowości na 100 mieszkańców wynosił 5,1 wol., przy średniej wojewódzkiej równej 7 wol. Jego wzrost lub obniżenie zależą od corocznego budżetu biblioteki. Niski wskaźnik zakupu nowości wpływa negatywnie na zasobność zbiorów, co w konsekwencji prowadzi do zachwiania funkcji realizowanych przez bibliotekę. Biblioteka realizuje swoje statutowe zadania w oparciu o księgozbiór, który jak już wspomniano, musi być uniwersalny, a równocześnie w przypadku dzieci i młodzieży powinien być specjalnie dobrany do procesu edukacyjnego i informacyjnego a równocześnie powinien zaspokajać potrzeby kulturalne i rozrywkowe.

Zainteresowania czytelnicze dzieci i młodzieży należy rozpatrywać trójtorowo zgodnie z wcześniej wymienionymi zadaniami.

Funkcja edukacyjna i informacyjna biblioteki wiąże się z zainteresowaniami książką szkolną, a więc literaturą piękną i wydawnictwami słownikowo-infor-

---

⁴ Sprawozdanie z działalności MBP za rok 1998.

⁵ Halina Nastala: *Czytelnictwo młodzieży w woj. gdańskim* // Guliwer. - 1999, nr 3, s. 37-40.

macyjnymi. Zainteresowania te wymuszone są obowiązkiem realizacji programów szkolnych, które zakładają poznanie lektur i wzbogacenie informacji z różnych dziedzin wiedzy. Zjawiskiem charakterystycznym ostatnich lat jest wzrost zapotrzebowania na usługi czytelni. Spowodowane to jest pędem młodzieży do wykształcenia, które w konsekwencji zwiększa możliwość znalezienia dobrej pracy i usamodzielnienia się. Mamy więc do czynienia z nowym rodzajem publiczności bibliotecznej określanej w krajach zachodnich mianem „general public”. Są to uczące się i studiujące grupy użytkowników bibliotek, które poszukują informacji z dziedziny ekonomii, prawa, bankowości, marketingu itp.⁶ W ubiegłym roku liczba osób korzystających z czytelni Miejskiej Biblioteki Publicznej i Filii Nr 5 zwiększyła się o około 20 %. Udostępniono blisko 130 tys. książek i czasopism oraz udzielono odpowiedzi na 15 tys. kwerend czytelników. Realizację informacyjnej funkcji Biblioteki ułatwia jej automatyzacja. Od ponad roku młodzi czytelnicy naszych dwóch największych bibliotek korzystają z Internetu. Kserokopiarki oszczędzają czas użytkowników, a program komputerowy SIB pozwala na poszukiwanie książek w sieci bibliotecznej.

Ogólnokulturalna funkcja biblioteki wiąże się bezpośrednio z czytelnictwem literatury pięknej, nie wymuszonym obowiązkiem szkolnym, oraz uczestnictwem w proponowanych przez bibliotekę różnego rodzaju imprezach kulturalnych.

Jakie są zatem zainteresowania młodzieży literaturą piękną i czym są uwarunkowane? Badania Instytutu Książki i Czytelnictwa potwierdzają to, co sami obserwujemy u siebie. Młodzież czyta książki Małgorzaty Musierowicz, Marty Fox i Ewy Nowackiej dlatego, że są osadzone we współczesności. Rozrywek służą wszelkiego rodzaju „czytała” np.: książki Whartona, „Saga o ludziach lodu” M. Sandemo. Powodzeniem cieszą się książki Carrolla, Fowlesa, Coehla („Alchemik”). Także „Świat Zofii” Gaardera stał się bestsellerem chętnie czytany przez młodzież. Czasami zainteresowanie książką wywołuje obejrzenie filmu w kinie, telewizji czy na kasecie. Przykładem są tu poczytność Jane Austina („Rozważna i romantyczna”), Winstona Grooma („Gump i spółka”), czy też książkowych odpowiedników „Archiwum X”.

Dużą popularnością wśród młodych ludzi cieszy się literatura fantasy, gatunek którego ojcem jest Tolkien. Jak twierdzą specjaliści, powodem popularności tej literatury jest to, że pełni funkcję współczesnej baśni z podziałem na Dobro i Zło i uczy, jak się odnaleźć w życiu – zawiera mnóstwo pouczeń moralnych. Bardzo popularnym polskim autorem tej literatury jest Andrzej Sapkow-

---

⁶ Jadwiga Kołodziejka : *Przyszłość powiatowych bibliotek publicznych* // Bibliotekarz. - 1999, nr 7-8, s. 3-6.

ski i jego „Wiedźmiński” cykl. Z autorów obcych czytany jest cykl powieści o Conanie autorstwa R.E.Howarda, „Ziemiomorze” U.K. Le Guin i „Świat czarownic” A.Nortona.

Inną odmianę fantastyki, uznającą za swój teren to, co się wiąże z demonologią i magią, tzn. z działaniem bezosobowych i nadnaturalnych sił oraz z parapsychologią, stanowi horror. Z autorów uprawiających ten gatunek czytany jest S.King, D.Koontz, G.Masterton czy też J.R.Black i jego seria „Krag ciemności”. Ponadto zainteresowanie książką wśród młodzieży uwarunkowane jest modą czy też dobrze pojętym snobizmem. Od lat niezmiennym powodzeniem cieszy się „Sto lat samotności” Marqueza, „Gra w klasy” Cortazara, „Lot nad kukulczym gniazdem” Keseya, proza Hrabala i Kundery.

Zaprezentowana wyżej analiza zainteresowań, gustów i preferencji czytelnicych naszej młodzieży zgodna jest z trendami ogólnokrajowymi i pokazuje, że te wybory dotyczą zarówno literatury ambitnej jak i mało wartościowej.

Do zadań biblioteki publicznej należy również działalność promująca książkę i bibliotekę poprzez organizację różnych form pracy z młodym czytelnikiem. W przypadku Miejskiej Biblioteki Publicznej są to spotkania z pisarzami, poetami, dziennikarzami, konkursy literackie i plastyczne, happeningi i wystawy. Nie jest to działalność okazjonalna, lecz ciągła, systematyczna i planowana. Na stałe w pejzaż miasta wpisały się Dni Literatury dla Dzieci i Młodzieży, które w tym roku obchodzone już po raz siódmy. Mają one charakter festynu z książką. Wśród zaproszonych na spotkania gości bywali u nas m.in. Marta Fox, Karolina Kusek, Krzysztof Petek, Joanna Kulmowa, Wanda Chotomska, Danuta Wawilów, Ewa Maria Letki, jak również znani plastycy i ilustratorzy książek dla dzieci i młodzieży np. Józef Wilkoń, Anna Sędziwy, Inez Krupińska, Joanna Zimowska-Kwak czy Leszek Ołdak. W happeningach organizowanych na kozielskim rynku bierze udział młodzież ze szkół podstawowych i średnich z różnych dzielnic miasta. W roku 1998 z okazji Jubileuszu Adama Mickiewicza happening przybrał formę wesołej zabawy w Soplicowie.

Ponadto 500 uczestników i około 3700 prac to plon sześciu edycji konkursu literackiego „Krajobrazy Słowa”. Konkurs ten daje szansę naszej młodzieży i stwarza jej możliwość sprawdzenia swoich umiejętności pisarskich, porównania się z innymi i przekonania o artystycznej wartości swoich utworów. Od konkursów choćby szkolnych zaczynali późniejsi poeci i prozaicy. Nawet gdyby wśród naszych laureatów nie było wielkich twórców, to współzawodnictwo w tej duchowej dyscyplinie ma swój sens. Każda edycja konkursu kończy się wydaniem antologii nagrodzonych utworów. Doświadczenia wyniesione z organizacji „dużych” „Krajobrazów Słowa”, a także oczekiwania ze strony dzieci zainspirowały nas do stworzenia dla nich „Małych Krajobrazów Słowa”. Do tej pory odbyły się już cztery edycje w których udział wzięło ok. 250 osób,

które nadeszły ok. 1500 prac. Utwory oceniały poetka Karolina Kusek i autorka książek dla młodzieży Marta Fox. Niestety, ze względu na brak środków finansowych do tej pory nie udało się wydać tomiku z utworami dziecięcych laureatów.

We współpracy ze szkołami i innymi instytucjami kulturalnymi nasza biblioteka realizuje zadania wynikające z programu edukacji literackiej i kulturalnej pod hasłem „Książka – Dzieci – Biblioteka”. Na działania te składa się m.in. działalność wystawiennicza. W dwóch galeriach – „Z książką w tle” (MBP) i Filii Nr 5 organizuje się wernisaże ilustracji książkowych, malarstwa, rzeźby, fotografii. Ekspozowane były prace Józefa Wilkonია, Janusza Stannego, Andrzeja Strumiły, Olgi Siemaszko, a także naszych artystów – Ryszarda Kowala, Agnieszki Galantowicz, Janusza Kuleszy i Adama Zielińskiego. Pokazujemy też różnorodną twórczość młodych ludzi – mieszkańców naszego miasta, m. in. malarstwo Anny Kozieł i Macieja Cząstki, fotografie Marka Sojki i Remigiusza Ossolińskiego, prace koła modelarskiego nr 11 działającego przy MOK „Chemik” oraz kółka plastycznego przy DK w Koźlu.

Edukacja literacka dzieci i młodzieży to również spotkania z pisarzami, poetami, dziennikarzami i naukowcami. Gościliśmy już u siebie prof. Jana Miodka, prof. Jacka Kolbuszewskiego, prof. Dorotę Simonides, Olę Tokarczuk, Kirę Gałczyńską, Hannę Krall, Leszka Mazana i wielu innych. Ostatnie spotkanie z poetą, laureatem Nagrody Kościelskich Jackiem Podsiadło, przeczy stereotypowi, że młodzież jest mało wrażliwa i nie rozumie poezji. Każde spotkanie autorskie przynosi wymierne efekty w postaci wzrostu wypożyczeń książek zapraszanych autorów.

Z myślą o maturzystach od wielu lat organizujemy, ciesząc się bardzo dużym zainteresowaniem spotkania z naukowcami uniwersytetów opolskiego i wrocławskiego pod hasłem „Popołudnie dla Maturzysty”.

„Biblioteczna Akademia Rozmaitości”, „Poniedziałek Pełen Niespodzianek” to różnorodne, cykliczne imprezy o charakterze edukacyjnym i rozrykowym adresowane do najmłodszych czytelników.

Kończąc rozważania na temat roli biblioteki publicznej w życiu dzieci i młodzieży należy stwierdzić, że: w ramach naszych możliwości finansowych, a także posiadanej bazy bibliotecznej, staramy się w sposób optymalny nadążać za potrzebami i oczekiwaniami tej grupy użytkowników. Działania, które podejmujemy w zakresie doboru księgozbioru, zaspokajania potrzeb informacyjnych, edukacyjnych, a także kulturalnych, znajdują swoich odbiorców. Mimo konkurencyjnych zjawisk dla rozwoju tradycyjnej książki i czytelnictwa, należy oczekiwać utrwalenia się kulturotwórczej i edukacyjnej roli biblioteki publicznej w życiu dzieci i młodzieży. Bez kontaktu z książką trudno sobie wyobrazić

zdobywanie wiedzy na poziomie odpowiadającym współczesnym wymogom cywilizacji (korzystanie z komputera też wymaga umiejętności czytania i rozumienia tekstu). Każda inwestycja w czytelnictwo będzie procentowała w przyszłości wykształceniem elit czytelniczych.

Marian Nowak - opolski rzeźbiarz

„Artysta w społecznym pojmowaniu jest to człowiek, u którego wytwarzanie lub samodzielne odtwarzanie dzieł sztuki jest swoistą funkcją społeczną, tzn. którego działalność w zakresie sztuki jest przez innych i przez niego samego uważana za społecznie wartościową, a więc taką, którą w ich i swym własnym mniemaniu powinien on spełniać”.

(Irena Czajkowska - „Artyści plastycy Opolszczyzny”, Opole, 1995)

<„Jest w osobowości Mariana Nowaka siła ducha, przedsiębiorczość, równocześnie skromność i pogoda wewnętrzna” - pisał o rzeźbiarzu Zbyszko Bednorz>

Oprac. Ł., Gazeta Wyborcza 2000, nr 19, dod. Gazeta w Opolu, s. 3

Marian Nowak, artysta rzeźbiarz, urodził się 21 sierpnia 1921 roku w Lesznie, w rodzinie miejscowego kowala. Studia rozpoczął w 1948 roku w Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych we Wrocławiu, w pracowni profesora Antoniego Mehla, a od 1952 roku kontynuował je w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie u profesora Xawerego Dunikowskiego. W roku 1955 uzyskał dyplom - specjalizacja rzeźba w metalu.

Całe swoje życie artystyczne związał z Opolem, gdzie współtworzył opolskie środowisko plastyków. Tu też powstały wszystkie jego najważniejsze prace. Był autorem statuetek „Karolinki” - tańczącej dziewczyny, wręczanych przez lata czołowym piosenkarzom Krajowego Festiwalu Piosenki Polskiej w Opolu oraz rzeźb „Don Kichot” - nagrody Festiwalu Teatrów Lalek w Opolu i „Lauru Koryfeusza” - nagrody Ogólnopolskich Konfrontacji Teatralnych.

Do ważniejszych realizacji artysty należą także rzeźby w Muzeum w Łambinowicach, wystrój wnętrza Uniwersytetu Ludowego w Więszycach. Wraz z Jerzym Beskim i Janem Borowczakiem współtworzył Pomnik Martyrologii Jeńców Wojennych w Łambinowicach. Spod jego ręki wyszły także: rzeźba głowy Juliusza Słowackiego dla domu Kultury w Namysłowie, rzeźba Władysława Broniewskiego dla Biblioteki w Sieradzu, pomniki Adama Mickiewicza w Pawłowiczkach, Marii Konopnickiej stojący przed II Liceum Ogólnokształcącym w Opolu.

Marian Nowak zaprojektował także postać Bachusa dla Domu Twórców w Poczdamie oraz Don Kichota dla teatru w Lublinie. Jest twórcą Pomnika Martyrologii Więźniów Oświęcimskich w Prudniku, monumentu przedstawiającego Janka Krasickiego, „Pegaza” przeniesionego z Placu Teatralnego na osiedle Chabrów w Opolu, orła stojącego przed komendą Wojewódzką Państwowej Straży Pożarnej w Opolu.

Obecność artysty zaznacza się także w opolskich kościołach. W katedrze wykonał zyrandole, w kościele N.M.Panny - figuralną kratę, w innych - kratownice i balaski. Dla kościoła w Zabrzcu wykonała ołtarz, a figurę Chrystusa dla Szczepanowic.

Swoje prace artysta prezentował na wielu indywidualnych i zbiorowych wystawach w kraju i zagranicą. Jest laureatem nagród: nagrody wojewódzkiej za twórczość plastyczną, II nagrody w Konkursie na pomnik Bojowników o Wolność Śląska Opolskiego oraz odznaczeń: Srebrnego Krzyża Zasługi, Zasłużonego Działacza Kultury, odznaki „Za Zasługi dla Miasta Opola” i „Zasłużonemu Opolszczyźnie”, Krzyża Kawalerskiego Orderu Odrodzenia Polski.

Zmarł 22 stycznia 2000 roku w Opolu w wieku 78 lat.

Wystawy indywidualne

- 1962 - Opole, rzeźba
- 1966 - „Opolszczyzna w tysiącleciu państwa polskiego”, Opole
- 1969 - Biennale Rzeźby w Metalu, Warszawa
- 1970 - Opole, rysunek
- 1971 - Opole, rzeźba
- 1975 - „Panorama 30-lecia”, Warszawa, rzeźba
- 1975 - 1976 - Racibórz, rzeźba
- 1976 - Rzeźba w Plenerze, Opole - Głucholazy - Prudnik

Wystawy zbiorowe

- 1955 - I wystawa plastyki opolskiej, Opole
- 1959 - I Wystawa Plastyki Ziem Nadodrzańskich, Warszawa
- 1960 - „Rzeźba Polska 1945 - 1960”, Warszawa
- 1960 - Wystawa opolskiego ZPAP, Kraków
- 1961 - II Wystawa Plastyki Ziem Nadodrzańskich, Wrocław
- 1962 - Polskie Dzieło Plastyczne w XV-leciu PRL, Warszawa
- 1963 - Festiwal Sztuki Współczesnej, Bielsko-Biała
- 1963 - Rzeźba Śląska, Katowice
- 1963 - Wystawa plastyki opolskiej, Kraków
- 1964 - Wystawa plastyki opolskiej, Poczdam
- 1968 - 25 lat Ludowego Wojska Polskiego, Warszawa
- 1969 - I Międzynarodowe Biennale Rzeźby w Metalu, Warszawa
- 1969 - Międzynarodowa Wystawa Plastyki Armii Zaprzysiężonych, Budapeszt
- 1972 - V Ogólnopolski Plener Przemysłowy - wystawa malarstwa, grafiki i rzeźby, Zabrze
- 1973 - Wystawa opolskiego okręgu ZPAP, Opole
- 1973 - Wystawa plastyki opolskiej, Poczdam
- 1973 - 30 lat PRL. - wystawa opolskiego okręgu ZPAP, Opole
- 1975 - Wystawa opolskiego okręgu ZPAP „Panorama 30-lecia”
- 1975 - 25 lat opolskiego okręgu ZPAP, Opole
- 1984 - 40-lecie PRL, Opole
- 1986 - Wystawa plastyki opolskiej, Poczdam
- 1987 - Salon Wiosenny Plastyki, Opole
- 1988 - Wystawa plastyki opolskiej, Bielgorod

„Pegaz” - rzeźba M.Nowaka - osiedle „Chabry”

„Marian Nowak łączy w swej twórczości kontynuację najlepszych tradycji rzemiosła kowalskiego z odkrywczą wizją plastyczną, umiejętność wyzyskania ekspresyjnych możliwości tworzywa, którym jest u niego metal, a zwłaszcza żeliwo i dążenie do gwałtownej ekspresji osiąganej przez silne napięcia i dynamikę form. Podobnie jak Borowczak w stosunku do drewna, Nowak ujawnia w stosunku do metalu pełne wrażliwości poszanowanie jego struktury i chęć utrwalenia w gotowej rzeźbie procesu kreacyjnego kształtowania. Jego wizja plastyczna, a zwłaszcza sposób interpretowania form natury jest pełen rozmachu i odkrywczości. Z mistrzostwem posługuje się techniką kowania blachy i spawania, przy czym zwłaszcza w tej ostatniej technice, potrafi wydobyć z tworzywa zaskakująco bogate efekty fakturowe (...) Nowak tworzy przeważnie rzeźby otwarte, w których „wpuszcza przestrzeń do ich środka traktując ją jak jeszcze jeden rodzaj tworzywa. W twórczości jego toczy się nieustanny spór między dość wiernym przedstawianiem motywu a suwerennym jego przekształcaniem.”

Alfred Ligocki „Plastyka na Opolszczyźnie”, Opole, 1968

Bibliografia

1. Plastyka na Opolszczyźnie / Alfred Ligocki. - Opole : Instytut Śląski, 1968. - 80 s. : il.
2. Jubileusz plastyki opolskiej / Alfred Ligocki // Kwartalnik Opolski. - 1976, nr 1, s. 45-46
3. Marian Nowak : u twórców // Opole. - 1981, nr 7, s. 24
4. Kto jest kim w Polsce : informator biograficzny / red. Lidia Becela [i in.]. - Wyd. I. - Warszawa : „Interpress”, 1984. - 1175 s.
5. Rzeźby - portrety Mariana Nowaka / Teresa Zielińska. - II. // Trybuna Opolska. - 1984, nr 300, s. 6
6. Artyści plastycy Opolszczyzny / Irena Czajkowska. - Opole : Uniwersytet Opolski, 1995. - 110 s.
7. Jubileusz artysty : rzeźbiarz Marian Nowak ukończył 75 lat / Józef Szczupał. - II. // Nowa Trybuna Opolska. - 1996, nr 195, s. 2

8. Ożywić żelazo : rzeźba to wyzwanie / Katarzyna Kownacka. - Il. // *Nowa Trybuna Opolska*. - 1999, nr 41, s. 11
9. Niespodziewana lekkość metalu : po odejściu Mariana Nowaka / Danuta Nowicka. - Il. // *Nowa Trybuna Opolska*. - 2000, nr 32, s. 12
10. Odszedł Marian Nowak : pożegnania : 1921-2000 / oprac. Ł. - Portr. // *Gazeta Wyborcza*. - 2000, nr 19, dod. *Gazeta w Opolu*, s. 3
11. Śmierć rzeźbiarza / WAB // *Gazeta Opolska Dzień na Opolszczyźnie*. - 2000, nr 19, s. 5
12. Zmarł Marian Nowak / (mech) // *Dziennik Zachodni*. - 2000, nr 20, s. 7
13. Zmarł twórca opolskich Karoleinek / Franciszek Kosma. - Il. // *Nowa Trybuna Opolska*. - 2000, nr 19, s. 10

Złoty Jubileusz

Spotkania autorskie w bibliotekach należą do nielicznych form upowszechniania czytelnictwa, które obu stronom przynoszą autentyczną radość. Tak jest przynajmniej na Opolszczyźnie. Rozmowy z pisarzami zawsze były i nadal są ulubioną formą kontaktu opolskich czytelników z twórcami. Zdarza się, iż rodzą się z nich zażyłości i przyjaźnie.

Taką serdeczną przyjaźnią czytelników obdarzona została Wanda Chotomska, pisarka dla dzieci, osoba ukochana nie tylko przez młodych czytelników. Opolszczyzna darzy Panią Wandę szczególną sympatią; otóż w trudnych chwilach lipcowej powodzi 1997 r. to właśnie pani Wanda okazała zainteresowanie opolskimi bibliotekami. Po ustąpieniu wody odwiedziła poszkodowane przez powódź biblioteki, nieodpłatnie przeprowadziła serię spotkań z czytelnikami zostawiając w każdej bibliotece kilkadziesiąt nowych książek dla dzieci uzyskanych z wydawnictw. Jakby tego było jeszcze za mało - zorganizowała w Warszawie wielką akcję zbierania książek dla bibliotek Opolszczyzny, załatwiła bezpłatny transport wojskowy i osobiście pilotowała dowóz książek do Opolu.

Okazją do podziękowania Wandzie Chotomskiej za okazaną spontaniczną pomoc - stał się jubileusz 50 lat pracy twórczej pisarki. I tak, 8 listopada 1999 r. na Małej Scenie Teatru im. Jana Kochanowskiego w Opolu miało miejsce niecodzienne spotkanie, którego gościem honorowym była Wanda Chotomska, tryskająca jak zawsze energią i humorem. Usadowiona w fotelu ze złoconym oparciem miała przyjmować gratulacje, kwiaty i prezenty. Miała ..., lecz pani Wanda nie byłaby sobą, gdyby nie wzięła swoich spraw w swoje ręce. I tak oto na deskach sceny miał miejsce pokaz tańca solo i z partnerem, pokaz zręcznościowy (trzymanie kosza kwiatów na głowie) i jeszcze kilka indywidualnych popisów. Żywiołowość pani Wandy wprowadziła wszystkich w zabawowy nastrój.

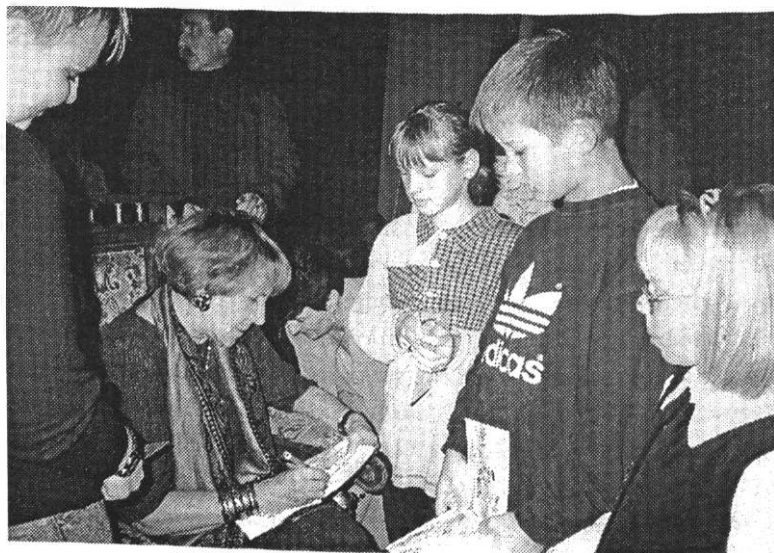
W spotkaniu uczestniczyli bibliotekarze z Opolszczyzny oraz spoza (Zielona

Góra, Płock, Słupsk, Biblioteka Narodowa), przedstawiciele lokalnych władz, instytucji kultury, księgarze, wydawcy oraz mali czytelnicy książek Wandy Chotomskiej.

Zebranych przywitał dyrektor Biblioteki Wojewódzkiej. Pełną humoru laudację na cześć Jubilatki wygłosiła prof. Uniwersytetu Warszawskiego, koleżanka po piórze - Joanna Papuzińska. Znany rysownik, Edward Lutczyn ilustrował wydarzenia na scenie śmiesznymi rysunkami. W „spotkaniu pokoleń”, o kontaktach rodzinnych i nie tylko opowiadały: córka Ewa (telewizyjna Ciotka - Klotka), poetka Emilia Waśniowska i Edward Lutczyn. Dziecięcy zespół z biblioteki w Turawie przedstawił inscenizację niektórych wierszy Wandy Chotomskiej. Muzyczną stronę spotkania zabezpieczył poznański zespół dziecięcy „Łejery”, z którym to zespołem łączą panią Wandę bliskie i serdeczne kontakty. Było także krojenie tortu i tradycyjna lampka wina.

Tak piękna i wzruszająca impreza nie stałaby się faktem, gdyby nie ludzie o wielkim sercu i zrozumieniu idei spotkania, a mianowicie:

- Józef Bukowiński, dyrektor Zakładów Koksowniczych w Zdzięzowicach
- Andrzej Balcerek, prezes Zakładów Cementowo-Wapienniczych „Górażdze” z siedzibą w Choruli
- Anna Kalus-Zielińska, dyrektor Banku Śląskiego w Krapkowicach

- Małgorzata Boś, prezes GS „Samopomoc Chłopska” w Zdziechowicach
- Witold Lika z Zakładu Usług Elektrycznych w Zdziechowicach
- Urszula Wieczorek z cukierni „Ptyś” w Zdziechowicach
- Czesława i Jan Bargielowie ze Stacji Obsługi Samochodów w Zdziechowicach.

Spotkanie zakończyła konferencja prasowa, czyli 30 minut dla prasy, radia i telewizji. Imprezie towarzyszył kiermasz książek, płyt i kaset.

JUBILEUSZE BIBLIOTEK

50 lat Miejskiej Biblioteki Publicznej w Gogolinie

W 1949 roku została powołana do życia Gminna Biblioteka Publiczna w Gogolinie. Księgozbiór nowo powstałej placówki wynosił 769 tomów i powstał w dużej mierze z darów. Pierwszą bibliotekarką była nauczycielka miejscowej szkoły podstawowej Henryka Sorokowska.

Od 1 X 1959 roku bibliotekę przejęła Krystyna Barucka. Przy bardzo wydatnej pomocy ze strony Powiatowej Biblioteki Publicznej w Krapkowicach, uporządkowano księgozbiór, wydzielono działy popularnonaukowy i młodzieżowy w układzie alfabetycznym, przez co księgozbiór stał się bardziej przejrzysty.

Lata sześćdziesiąte to ożywiona działalność kulturalno-oświatowa biblioteki. Na skutek usilnych starań u ówczesnych władz administracyjnych nastąpiła zmiana lokalu Osiedlowej Biblioteki Publicznej, składającego się wprawdzie nadal z jednoizbowego pomieszczenia, ale większego i jaśniejszego, o ogólnej powierzchni 44 m². Dzięki pracy z czytelnikami i zwiększaniu się średnio o 900 woluminów rocznie zbiorów biblioteki, następuje dalszy rozwój czytelnictwa. W latach sześćdziesiątych środowisko Gogolina miało opinię ospałego i mało aktywnego. Wbrew tej opinii biblioteka postanowiła zorganizować 80-godzinny „Uniwersytet dla rodziców” - wykłady obejmujące wybrane zagadnienia z pedagogiki, medycyny i prawa. Ustalono program zajęć, pozyskano świetnych fachowców pedagogów, lekarzy oraz prawnika. Ta forma działalności znakomicie przyjęła się w środowisku i cieszyła się dużym zainteresowaniem.

Lata siedemdziesiąte są ważnym etapem w rozwoju działalności biblioteki. Nawiązując do miejscowych tradycji śpiewaczych, biblioteka była w owym czasie współorganizatorem 46-osobowego chóru mieszanego „Przyszłość”. Placówka mimo trudnych warunków lokalowych nie zrezygnowała z pracy z czytelnikiem. Zorganizowano m.in. spotkania z: Danutą Bieńkowską, Zbyszkim Bednorzem, Stanisławem Chmielnickim, Zofią Bystrzycką, Zbigniewem Zielonką.

W roku 1975 po zmianach administracyjnych, sieć placówek bibliotecznych na terenie miasta i gminy Gogolin tworzyły: Miejska i Gminna Biblioteka Pu-

bliczna w Gogolinie, 3 filie i 8 punktów bibliotecznych.

Jednymi z najważniejszych zadań realizowanych przez bibliotekę i filie były: zwiększenie czytelnictwa w środowisku oraz wzrost kultury czytelniczej.

W roku 1979 przeniesiono bibliotekę do budynku zastępczego, zwanego popularnie barakiem. W ciągu następnych 15 lat zaczęły ujawniać się takie mankamenty jak: chybiona lokalizacja - zbyt daleko od centrum miasta, cienkie ściany budynku - chłód w zimie, brak miejsca dla ciągle rosnącej liczby książek.

Mimo tak nie sprzyjających warunków nie zrezygnowano z pracy z czytelnikiem. Na początku lat 80-tych zorganizowano 3 spotkania z lekarzami na temat: „Najczęstsze dolegliwości kobiece”, „Choroby naszych czasów”, „Choroby nowotworowe”. Dużym powodzeniem cieszył się Turniej Wiedzy o Śląsku. Wspólnie z młodzieżą licealną biblioteka miejska zorganizowała także sesję popularnonaukową dotyczącą ochrony środowiska terenów przyległych do miasta.

W 1993 roku, dzięki staraniom Burmistrza Norberta Urbańca i ówczesnej rady, biblioteka zostaje przeniesiona do lokalu tym razem specjalnie dla niej przystosowanego. O tym, że usytuowanie biblioteki uczyniło z niej miejsce bardzo często odwiedzane świadczą liczby czytelników i wypożyczeń z grudnia 1993 i 1994 roku.

Pierwszą imprezą zorganizowaną w nowej czytelnicy biblioteki była wystawa malarstwa Adama Werwińskiego. W ciągu następnych dwóch lat gościliśmy wystawę prac fotograficznych „Świat jest piękny”, wystawę muszli z mórz i oceanów Bogdana Bujaka i wystawę prac plastycznych Gabrieli Cymbalisty.

Urozmaiceniem monotonii uczenia się mogą być dla każdego ucznia liczne lekcje biblioteczne prowadzone w bibliotece. Mają one charakter zajęć jednorazowych lub cyklicznych, w zależności od uzgodnień z polonistą.

Dorosłym stworzono inne możliwości spędzania wolnego czasu, dzięki którym mają okazję zapoznać się z twórczością opolskich poetów. Cykl spotkań z poezją w naszej bibliotece zapoczątkował Tadeusz Soroczyński, znany opolski poeta, animator kultury. Następnym gościem biblioteki był Janusz Wójcik, animator kultury w Brzegu, obecnie kierujący Brzeskim Centrum Kultury, założyciel grupy poetyckiej Stowarzyszenie Żywych Poetów. Jest również organizatorem wielu imprez kulturalnych, w tym bardzo już znaczącego w kraju „Najazdu Poetów na Zamek Piastów Śląskich w Brzegu”. 16 X 1994 r. spotkaliśmy się z innym znamenitnym poetą, publicystą - Janem Goczolem. O swojej poezji mówił oszczędnie. Przeczytał wiersze o starym Ślązaku, kilka wierszy z tomiku „Sprzed drzwi”. Ten szary, listopadowy wieczór powiódł nas w głąb Azji, opowiadając o tamtejszych ludziach, walczących o swoją tożsamość i historię.

24 stycznia 1995 roku gościliśmy w Gogolinie grupę opolskich poetów, którzy spotkaniami w szkołach i bibliotece miejskiej zainaugurowali obchody

40-lecia istnienia Opolskiego Oddziału Związku Literatów Polskich. Z uczniami gogolińskich szkół podstawowych spotkali się: Zygmunt Dmochowski, Wiesław Malicki, Tadeusz Soroczyński, Irena Wyczółkowska. Gościem Liceum Ogólnokształcącego był Krystian Szafarczyk. Jednym z gości biblioteki miejskiej był również Harry Duda, pisarz mający w swoim dorobku kilkanaście książek wierszem i prozą, podejmujący trud odtworzenia klasycznych form poezji, czego znaczącym dowodem są poetyckie transkrypcje czterech ksiąg Nowego Testamentu i Psalmów Dawida.

Jedną z imprez V Dni Gogolina, stanowiła biesiada poetycka na Zamku w Kamieniu Śląskim. Do dawnej siedziby Odrowążów zjechali, obok zaproszonych poetów liczni goście. „Poezja na salonach” jak biesiadę określiła „Gazeta Opolska”, stała się imprezą, której ranga i znaczenie daleko wykroczyły poza granice gminy Gogolin.

Po raz drugi w roku 1995 poezja zagościła na zamkowych salonach 6 października. „Biesiada poetycka na dworze Odrowążów” była jedną z imprez „VI Najazdu Poetów na Zamek Piastów Śląskich w Brzegu”. Najazd Poetów jest jedyną tego typu imprezą artystyczną w naszym kraju o charakterze ogólnopolskim. Każdego roku jesienią spotykają się na niej poeci, krytycy literacy, miłośnicy poetyckiego słowa z kraju i zagranicy. Tym razem w Najeździe uczestniczyło kilkudziesięciu ludzi pióra nie tylko z Warszawy, Wrocławia, Lublina, Opola, ale także z Litwy, Ukrainy, Łotwy, Słowacji, Zaozlia, USA. Po raz pierwszy w roku 1995 poeci opuścili Zamek Piastów Śląskich w Brzegu i na jeden dzień przenieśli się do Kamienia Śląskiego i Gogolina. Od tego momentu stało się tradycją, że poeci w ramach święta w Brzegu jeden dzień spędzają w Kamieniu Śląskim i w Gogolinie. Jak co roku na zamku Odrowążów wszystkich urzeka poetyckie słowo.

W chwili obecnej do tradycji należy zapraszanie do naszego miasta ludzi pióra, którzy często goszczą w bibliotece miejskiej rozmawiając z czytelnikami o literaturze, o słowie poetyckim, o swojej pisarskiej i życiowej drodze. Jest bowiem w Gogolinie spora grupa ludzi, która wciąż czeka na te spotkania i licznie wypełnia czytelnię biblioteki. W latach 1996/97 gościli w bibliotece: Halina Nabrdalik, Konrad Rudnicki, Kazimierz Kaszper, Jacek Lubart-Krzysica, Heinz Josef Kaspar.

Od czerwca 1998 roku biblioteka bierze udział w realizacji programu opracowanego przez Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej w Gliwicach pt. „Historia lokalna na przykładzie wybranych miast i gmin”. Celem tego programu jest zapoznanie szerokiego kręgu lokalnej społeczności miast z przeszłością ich najbliższego otoczenia, wskazanie korzeni miast, historię ich powstania, zmieniającą się przynależność państwową oraz wzajemne przenikanie się wielu kultur danej społeczności.

Cykl spotkań w bibliotece zainaugurowała prof. Joanna Rostropowicz odczytem „Historia Kamienia Śląskiego i okolic”. Dwukrotnie gościliśmy prof. Teresę Smolińską, która opowiedziała nam o tradycji Świąt Bożego Narodzenia i o XIX wiecznych badaniach ludoznawczych. Kolejnym gościem biblioteki miejskiej był mgr Józef Szulc, z zawodu prawnik, z zamiłowania historyk. Wygłosił m.in. odczyt nt. „Rody szlacheckie okolic Gogolina i historia Gogolina i okolic”. Razem odbyło się w ramach „Historii lokalnej” 11 odczytów związanych z przeszłością naszego miasta oraz wystawa śląskich pieniędzy zastępczych.

W październiku 1999 roku w ramach obchodów 50-lecia biblioteki zorganizowaliśmy 2 spotkania autorskie z Adamem Szyprem i Urszulą Krachel w ramach Dni Nadrenii-Palatynatu, a także odbyło się X Międzynarodowe Spotkanie Poetyckie na Zamku w Kamieniu Śląskim.

Zasadniczy wpływ na rozwój czytelnictwa ma właściwie zorganizowana baza biblioteki.

Według prof. Tadeusza Kotarbińskiego „Cel, warunki i środki - oto trzy człony działalności praktycznej równie zresztą jak i działalności naukowej”. Aby człowiek mógł działać musi rozporządzać zewnętrzną i wewnętrzną możliwością działania - im bardziej jest ograniczony sytuacją w jakiej się znajduje, możliwość jego działania jest mniejsza. Rozwój sieci bibliotecznej oraz działalność bibliotek uzależnione są przede wszystkim od zapewnienia im odpowiednich warunków lokalowych i materialnych.

Sprawy lokalowe i materialne Miejska i Gminna Biblioteka w Gogolinie do tej pory miała zapewnione wsparcie.

Mariola Król
Kierownik MiGBP w Gogolinie

50 lat Biblioteki w Kamienniku

26. października 1999 roku Gminna Biblioteka Publiczna w Kamienniku obchodziła jubileusz 50-lecia działalności.

Uroczystego otwarcia obchodów dokonała dyrektor Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu w Kamienniku, Janina Skowron. W pierwszej części uroczystości dyrektor zapoznała zaproszonych gości z dziejami i dokonaniem tej placówki. W dalszej części odbyły się występy artystyczne. Okrągłą rocznicę

uświetnili występami uczniowie Państwowej Szkoły Muzycznej w Nysie. W programie zaprezentowano utwory G. Bacewicz, F. Liszta i F. Chopina, wykonane na skrzypcach, fortepianie i wiolonczeli. Po tym występie swoje umiejętności artystyczne pokazali uczniowie S.P. z Karłowic Wielkich. Były wiersze i życzenia. Zaprezentowano także przedstawienie „Pasowanie na czytelnika”. W programie nie zabrakło piosenek wykonanych przez chór dziewczęcy przy akompaniamencie gitary, mandolin oraz trąbki.

Po występach najwierniejsi czytelnicy biblioteki zostali uhonorowani pamiątkowymi upominkami. Wójt gminy, Grzegorz Mendel w imieniu mieszkańców i czytelników podziękował bibliotekarzom za dotychczasową pracę oraz złożył życzenia dalszej pomyślnej działalności. Dyrektor Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu, Tadeusz Chrobak wręczył szefowej Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu pamiątkowy dyplom z podziękowaniami dla wszystkich, którzy tworzyli i wspierali bibliotekę. Jerzy Maciąłek z Urzędu Marszałkowskiego przekazał Janinie Skowron dyplom z gratulacjami i życzeniami dalszych wielu lat w upowszechnianiu czytelnictwa na terenie gminy Kamiennik.

Krótką historia biblioteki

Gminna Biblioteka Publiczna w Kamienniku powstała w 1949 roku. Zaczynała swoją działalność w bardzo prymitywnych warunkach, bez należytego sprzętu i wyposażenia bibliotecznego. Początkowo prowadził ją Edward Drosik, nauczyciel SP w Kamienniku. Księgozbiór biblioteki gminnej był wówczas bardzo ubogi, mieścił się w dwóch szafach. W 1950 roku biblioteka została przeniesiona do szkoły, jej kierownikiem został Kazimierz Bara. Według zapisu w księdze inwentarzowej w dniu 31.12.1950 r. dysponowano księgozbiorem liczącym 1081 woluminów. W 1952 r. księgozbiór biblioteki został przeniesiony do budynku świetlicy, a prowadzenie biblioteki objęła nauczycielka Teresa Sznaber. W 1953 roku kierownikiem biblioteki zostaje Katarzyna Fularczuk, która pełniła tę funkcję nieprzerwanie przez prawie 40 lat.

W tym czasie istniało 9 punktów bibliotecznych. Książki do punktów dostarczała Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Grodkowie. Kierownik biblioteki do punktów bibliotecznych chodził najczęściej pieszo, gdyż nie było żadnych środków lokomocji. W 1956 r. Biblioteka Gminna została przekształcona w Gromadzką Bibliotekę Publiczną. Zmiana ta odczuwalna szczególnie na wsi, związana była z reformą podziału administracyjnego kraju. Powstały wtedy filie biblioteki w Szklarach i Kłodoboku. Początkowo układ książek na półkach był numeryczny, następnie książki ułożono wg działów klasyfikacji dziesiętnej. Sporządzono katalogi alfabetyczny i działowy. Wydzielono księgozbiór dla dzieci, sporządzono katalogi dla dzieci, a także wprowadzono wolny dostęp do

pótek.

21 maja 1975 roku nadano uroczyste statuty Gminnej Biblioteki Publicznej w Kamienniku, a w grudniu tego samego roku biblioteka przeprowadziła się do kolejnego lokalu wyremontowanego przez młodzież w czynie społecznym. Do tej pory wszystkie pomieszczenia były to lokale małe, słabo ogrzewane, ciemne. Dopiero w 1985 roku księgozbiór biblioteki został przeniesiony do nowo powstałego Ośrodka Kultury. Jest tu miejsce na książki, a także dla czytelników, którzy przychodzą przeczytać prasę.

Częste przeprowadzki oraz trudności lokalowe nigdy nie przeszkodziły bibliotekarkom w prowadzeniu działalności upowszechniającej czytelnictwo. Doskonale wyniki osiągnęła biblioteka w ogólnopolskich i wojewódzkich konkursach czytelniczych. W 1969 r. i w 1970 r. w VII etapie konkursu „Złoty Kłos dla twórcy” nasza biblioteka otrzymała wyróżnienie. W konkursie „Najlepszy punkt biblioteczny” zostali nagrodzeni kierownicy punktów w Wilamowicach i Kłodoboku. Także dzieci brały udział i zdobywały wyróżnienia w konkursach organizowanych przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną, m.in. „Rodzinnne spotkania z książką”, „Gdybym był pisarzem i malarzem”, „Zdobywanie wiedzy też może być przygodą”. Za udział w konkursie „Sam piszę i ilustruję książkę” nasza biblioteka otrzymała w darze kilkadziesiąt nowych książek. Propagowano również książki poprzez organizację spotkań autorskich, wystaw, odczytów i pogadanek. Czytelnicy naszych bibliotek uczestniczyli w spotkaniach autorskich ze Stefanem Chmielnickim, Janem Koprowskim, Aleksandrem Minkowskim, Kazimierzem Kowalskim, Romanem Burzyńskim, Stanisławem Chacińskim, Wandą Chotomską i Martą Fox

Janina Skowron
Dyrektor Gminnego Ośrodka
Kultury i Sportu w Kamienniku

50 lat Gminnej Biblioteki Publicznej w Komprachcicach

Początki działalności biblioteki sięgają 1949 roku. Założona została z inicjatywy Stanisława Jaworskiego, ówczesnego kierownika Szkoły Podstawowej w Komprachcicach.

Od początku istnienia biblioteka borykała się z trudnościami lokalowymi. Początkowo miała swoją siedzibę w Gminnej Radzie Narodowej w Komprachcicach, ale ze względu na mały lokal została wkrótce przeniesiona do szkoły w Komprachcicach, a stamtąd do budynku, w którym obecnie mieści się

przedszkole. Ostatecznie biblioteka znalazła siedzibę w budynku, w którym znajduje się do dziś.

Pierwszym bibliotekarzem był Stanisław Jaworski (do 1953 roku) a po nim Edward Knysz, również nauczyciel ze szkoły w Komprachcicach. Od 1955 r. pracę w bibliotece rozpoczęła Inga Barczyk, która kieruje biblioteką przez 19 lat. Przez następne lata (17 lat) kierownikiem gminnej biblioteki jest Eryka Niekrawiec, a od 1.01.1992 r. rola ta przypada Barbarze Langner, która z bibliotekarstwem związana jest od 22 lat.

Biblioteka od pierwszego roku działalności posiadała 800 woluminów. W miarę upływu czasu następował szybki rozwój księgozbioru. Dziesięć lat później, w 1959 roku księgozbiór liczył 4005 wol. a obecnie wynosi 19 641 książek.

Na terenie gminy Komprachcice działają: Gminna Biblioteka Publiczna w Komprachcicach, posiadająca Oddział dla dorosłych oraz Oddział dla dzieci i młodzieży, założony w 1973 r. oraz Filia Gminnej Biblioteki w Domecku, założona w 1958 roku.

Okres transformacji systemowej nie ominął i nas. W latach 1991-1992 zostają zlikwidowane dwie placówki: Filia w Polskiej Nowej Wsi i Filia w Chmielowicach. Początkowo likwidacja tych placówek spowodowała znaczny spadek czytelnictwa i wypożyczeń, jednak po dwóch latach czytelnictwo znów wzrasta.

Na dzień 30 listopada 1999 r. księgozbiór bibliotek liczył ogółem 25 604 woluminy, z tego w GBP 19 641 wol. a w Filii w Domecku 5 963 wol. Czytelników zarejestrowano ogółem: 1 371, z tego: w GBP Oddział dla dorosłych 486 czytelników, Oddział dla dzieci - 613, Filia w Domecku - 272. Czytelnicy wypożyczyli ogółem 18 909 książek.

Księgozbiór biblioteki jest systematycznie uzupełniany. Zbiory biblioteczne poszerza się o poczytną literaturę piękną, lektury szkolne oraz literaturę popularyzacyjną z różnych dziedzin wiedzy, według potrzeb środowiska.

W ramach działalności na rzecz popularyzacji książki i czytelnictwa, organizowane są spotkania autorskie, lekcje biblioteczne, konkursy czytelnicze i plastyczne, wystawy oraz wiele innych form pracy z czytelnikiem. Na przestrzeni minionego półwiecza bibliotekę odwiedziło ponad 20 ciekawych osób, wśród znanych postaci w bibliotece gościli, m.in. Dorota Simonides, Jerzy Ambroziwicz, Joanna Papuzińska, Ewa Nowacka, Wanda Chotomska, Zbyszek Bednorz, Jan Goczół, Karolina Kusek.

Oprócz podstawowej działalności jaką jest wypożyczanie księgozbioru, bibliotekarze udzielają fachowych informacji i porad. W ostatnich latach notujemy znaczny wzrost liczby udzielanych informacji, głównie faktograficznych. Współpracujemy ze szkołami, przedszkolami i instytucjami działającymi na

rzecz naszego środowiska lokalnego.

Z zadowoleniem należy stwierdzić, że władze samorządowe dbają o placówkę, zapewniając właściwe warunki funkcjonowania. Środki finansowe na zakup książek i prenumeratę czasopism są w miarę wystarczające.

Dzięki fachowej pomocy i stałym kontaktom z Wojewódzką Biblioteką Publiczną w Opolu, mamy możliwość wymiany doświadczeń z innymi bibliotekami, a także poprzez szkolenia w WBP możemy rozwijać i doskonalić nasz warsztat pracy.

Uroczystość „Złotego jubileuszu” Gminnej Biblioteki w Komprachcicach rozpoczęła się 29.11.1999 r. powitaniem gości i przedstawieniem rysu historycznego biblioteki przez kierownika tej placówki.

Wśród zaproszonych gości byli: Marszałek Województwa Opolskiego - Ryszard Galla, dyrektor WBP w Opolu - Tadeusz Chrobak, kierownik Działu Instrukcyjno-Metodycznego WBP - Piotr Polus, Małgorzata Bartoszevska - instruktor, bibliotekarki z gminnych bibliotek w Izbicku i Tułowicach oraz nasze władze lokalne: wójt gminy - Paweł Smolarek, sekretarz gminy - Maria Grot, skarbnik gminy - Wanda Cesarz oraz Przewodniczący Rady Gminy - Jan Mien-sok. Gośćmi honorowymi byli: byłe kierowniczki biblioteki, dyrektorzy placówek z którymi biblioteka współpracuje, a także wyróżnieni czytelnicy.

Po części wstępnej były miłe życzenia, podziękowania oraz listy gratulacyjne od Marszałka Województwa Opolskiego, Wójta Gminy, dyrektora WBP w Opolu oraz dyrektora Zbiorczej Szkoły w Komprachcicach. Jubileusz był okazją do podziękowań za wieloletnią pracę i wręczenia upominków książkowych pani Indze Barczyk oraz Eryce Niekrawiec. Nagrody otrzymali także najbardziej wyróżniający się czytelnicy: Janina Piątek, Beata Lachnik z Komprachcic oraz Daria Maciak z Polskiej Nowej Wsi.

Część artystyczną uprzyjemnił zespół muzyczny „TOKADO” z Komprachcic a także trio muzyczne Danuta i Żaneta Plotnik z Komprachcic wraz z Weroniką z Kotorza Małego.

Z okazji 50-lecia biblioteki wydane zostały okolicznościowe informatory. Przy tradycyjnej kawie i ciastku wspomniano różne zdarzenia z życia biblioteki. Jubileuszowej uroczystości towarzyszyła wystawa „Ci co nas odwiedzili”.

Barbara Langner
Kierownik GBP w Komprachcicach

**Kilka słów o najnowszym informatorze
Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu
„Współcześni pisarze Opolszczyzny”**

Harry Duda, podsumowując na łamach „Kalendarza Opolskiego” stan, dorobek i rozwój środowiska literackiego Opolszczyzny, zwrócił uwagę na fakt, że Opolszczyzna literacka po 1945 r. nie doczekała się żadnego syntetycznego, krytyczno-literackiego opracowania.

Najwięcej powstało publikacji bio-bibliograficznych. Dwadzieścia pięć lat temu ukazała się książka Leokadii Pośpiechowej „Pisarze Opolszczyzny”. Dziesięć lat później Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Opolu podjęła się sporządzenia spisu bio-bibliograficznego opolskich twórców za lata 1945- i 1980. Wydawnictwo, choć nie pozbawione błędów, cieszyło się dużym powodzeniem. To zmobilizowało bibliotekę do wydania kolejnych dwóch tomów, obejmujących następną dekadę opolskiego życia literackiego.

W latach dziewięćdziesiątych zmieniła się literacka panorama naszego regionu. Ukazało się ponad sto pięćdziesiąt nowych tytułów książek, nastąpił rozwój wydawnictw lokalnych, jak „grzyby po deszczu” zaczęły powstawać kluby, stowarzyszenia, koła literackie, pojawili się nowi twórcy i nowe debiuty książkowe.

Bogatsi o poprzednie doświadczenia wydawnicze, wsparci finansowo przez Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego podjęliśmy się pracy nad obecnym Informatorem. Najważniejszym i najtrudniejszym zadaniem był wybór haseł autorskich.

„Pisarze Opolszczyzny”. Co oznacza ten termin, czy twórców emocjonalnie związanych z ziemią opolską, czy pisarzy których twórczość bliska jest tematyce regionu, czy literatów zamieszkujących na określonym obszarze administracyjnym?

Podobnie nietłatwo zdefiniować o kogo chodzi, gdy mówimy „pisarze” - członkowie związków i stowarzyszeń literackich, twórcy pozostający poza organizacjami, często także krytycy i teoretycy literatury.

Po wielu dyskusjach, opiniach samego środowiska literackiego, postanowiliśmy, że „najbezpieczniej” jest zastosować kryterium formalne

w postaci dwu książek, opublikowanych przez oficjalne wydawnictwa, twórców literatury pięknej zamieszkujących aktualnie w Opolskiem oraz tych, którzy należą do oddziału ZLP w Opolu, ale mieszkają poza granicami województwa.

Zdajemy sobie sprawę, że taki wybór nie zadowolili wszystkich i wzbudzi wiele emocji i pytań: czy to wystarczy do przedstawienie rzetelnego obrazu literatury naszego regionu, nie wymiesza hierarchii, nie zaciemni rzeczywistego obrazu zjawisk zasługujących na uwagę. Przypominamy jednak, że nasza publikacja ma przede wszystkim charakter informacyjny, a nie krytyczny i oceniający.

Ilość wydawanych tomików poetyckich stale rośnie, stąd zapewne już w chwili ukazania się Informatora w jakiejś części będzie wymagał on uzupełnienia.

W Informatorze zamieszczono czterdzieści dwie sylwetki twórców literatury pięknej: poetów, prozaików, autorów tekstów o walorach literackich. Leksykon przedstawia postacie o nazwiskach znanych, ale także twórców mniej głośniejszych, a przecież interesujących. Przywołuje ich inicjatywy i dokonania, rejestruje wydane książki, najważniejszy rezultat ich twórczej pracy.

A więc ludzie, wydarzenia, książki - a wszystko to z opolską metryką - oto bohaterowie naszego Leksykonu.

W tym roku przypada czterdziesta piąta rocznica powołania opolskiego oddziału Związku Literatów Polskich. Z tego pierwszego zespołu w naszym Informatorze prezentowane są sylwetki dwóch pisarzy: Zbyszka Bednorza i Kazimierza Kowalskiego. Z rejestru 21 nazwisk, które ujęła Leokadia Pośpiechowa w przywołanym wcześniej informatorze „Pisarze Opolszczyzny” wydanym w 1975 r., w obecnym wydaniu występują jedynie cztery sylwetki, wcześniej już wymienionych Zbyszka Bednorza, Kazimierza Kowalskiego oraz Ireny Dudek i Jana Goczola. Na mapie literackiej Opolszczyzny w latach dziewięćdziesiątych zaistniała debiutem książkowym prawie połowa twórców zamieszczonych w aktualnym leksykonie, należą do nich: Edmund Borzemski, Daniela Długosz-Penca, Zygmunt Dmochowski, Jacek Grunwald, Wincenty Jakubowski, Dobromir Kozuch, Zofia Kulig, Ewa Maj-Szczygielska, Jacek Podsiadło, Wilhelm Przeczek, Walter Pyka, Jan Pyszko, Gustaw Sajdok, Maciej Siembieda, Maria Sławska, Irena Trojanek-Szmidtowa, Lidia Węglarz, Janusz Wójcik, Irena Wyczółkowska, Władysław Żołnowski. Zdecydowana większość z nich to poeci. Można by rzec, że oto rozbiła się prawdziwa bania z poezją. Dwadzieścia siedem osób podało tę kategorię twórczości jako je-dyną, jedenaście wymieniło poezję obok prozy i tylko cztery osoby zajmują się wyłącznie twórczością prozatorską. Wśród publikacji odnotowanych w „Informatorze” w latach dziewięćdziesiątych ukazały się 124 tomiki poezji, 22 książki prozatorskie, 8 tłum-

czeń. Duży wpływ na wydawanie tomików poetyckich ma działalność Oficyny Wydawniczej „Wers” w Opolu, w tym okresie wydano 43 książki, z innych wydawnictw należy wymienić krakowską „Miniaturę” - 13 tomików oraz kielecką Oficynę Wydawniczą STON 2 - 6 tomików. Geografia miejsca zamieszkania autorów ujętych w leksykonie obejmuje nie tylko Opole, ale ośrodki w Brzegu, Nysie, Prudniku, Kluczborku, Namysłowie. Można tu dodać, że jest to tendencja ogólnopolska ostatnich lat - rozwój życia literackiego małych aglomeracji.

Opolskie środowisko pisarskie na pewno jest bardzo zróżnicowane. Do prozoków należy snucie przewidywań na temat kierunku i siły dalszego, oby jak najlepszego rozwoju. Autorki prezentowanej książki chcą przede wszystkim informować o życiu i dorobku twórców w przekonaniu, że nasze środowisko literackie zasługuje na uwagę czytelników, jak i obserwatorów zjawisk zachodzących we współczesnym życiu literackim.

NOWOŚĆ O ŚLĄSKU OPOLSKIM

propozycje do księgozbioru podręcznego

Asymetria słowa : almanach głuchośląskich poetów /
wybór Irena Rup, Agnieszka Tomczyszyn-Harasymowicz,
Wojciech Ossoliński. - Głuchoślązy : Centrum
Upowsz. Kultury w Głuchoślazach, 1999. - 171 s.

Almanach powstał za sprawą Klubu Ludzi Piszących w Głuchoślazach. Znajdują się w nim utwory członków grupy, jak i wiersze twórców nie zrzeszonych w klubie. Klub Ludzi Piszących powstał w 1996 r. z inicjatywy Ireny Rup, przy Miejskim Domu Kultury w Głuchoślazach. Obecnie klub działa pod kierunkiem Wojciecha Ossolińskiego.

Całus Hanna: Zabytki Opola w edukacji regionalnej. -
Opole : Woj. Ośrodek Metodyczny w Opolu - Wydaw.
Opracowań Metodycznych, 1999. - 60 s. : il.

Moje miasto, moja najbliższa okolica - to tematy coraz częściej goszczące na lekcjach historii, języka polskiego, plastyki. Książka została pomyślana jako przewodnik kierowany do nauczycieli. Przekazuje wiedzę o historii i dziełach sztuki w oparciu o eksponaty muzealne i zabytki architektury Opola. Opracowanie uzupełnione jest słownikiem terminów.

Cząstka-Szymon Bożena, Ludwíg Jerzy, Synowiec Helena: Mały słownik gwary Górnego Śląska. - Katowice :
„Leksem”, 1999. - XLV, 261 s. - Bibliogr. s. XL-XLIII

Publikacja jest adresowana do mieszkańców całego regionu - zarówno rdzennych Ślązaków, jak i nie-Ślązaków. Rodowitym mieszkańcom Śląska słownik pozwoli poznać zróżnicowanie słownictwa gwary śląskiej. Przybyszom spoza Śląska da możliwość zorientowania się w swojej leksyce gwarowej. Słownik odda usługi tym, którzy przygotowują się do konkursów z zakresu wiedzy o kulturze i języku regionu. Książka zawiera także obszerny wstęp o dialekcie śląskim.

Greiner Piotr: Nobliści z Górego Śląska : Otto Stern - z fizyki w 1943, Kurt Adler - z chemii w 1950, Maria Göppert-Mayer - z fizyki w 1963, Konrad Bloch - z medycyny lub fizjologii w 1964. - Wrocław : Wydaw. „Rzeka”, 1999. - 170 s. : il. - Bibliogr. s. 159-167

Nie wszyscy pamiętamy, że wśród noblistów jest także grono jedenastu osób urodzonych na historycznym Śląsku, w tym czworo urodzonych na Górnym Śląsku, którym poświęcona jest ta książka (Konrad Bloch urodził się i uczył w Nysie). Autor podkreśla fakt, że nie tylko urodzili się na Górnym Śląsku, ale z tym regionem byli związani tradycjami rodzinnymi często od wielu pokoleń. Swojej identyfikacji ze Śląskiem dawali zresztą sami wyraz. Przede wszystkim jednak zasłużyli się dla tej ziemi swoim talentem, pracą i wymiernymi odkryciami naukowymi.

Mach Andrzej: Bedeker opolski. - Opole : Studio „conTEXT”, [1999]. - 148 s.

Autor zamieścił w bedekerze sylwetki 150 osób związanych z Opolszczyzną. Ze wstępu dowiadujemy się, że „towarzystwo zebrane w „Bederkerze” jest bardzo mieszane. Od szeregowych ciecików do osób z bardzo pierwszych stron gazet. Od ludzi z dalekiego marginesu po wyżyny życia publicznego”.

Makiela Zbigniew: Górny Śląsk. - Warszawa : Wydaw. Szkolne i Pedagogiczne Sp.Akcyjna, 1999. - 107 s. : il, map., tab., wykr. - Bibliogr. s. 106

Książka, będąca kompendium wiedzy o Górnym Śląsku ma przybliżyć przede wszystkim młodemu czytelnikowi ten najzasobniejszy region gospodarczy Polski. Do obszaru Górnego Śląska zalicza autor cztery byłe województwa: bialskie, częstochowskie, katowickie i opolskie. Górny Śląsk to nie tylko przemysł, zanieczyszczone środowiska. To również małe zabytkowe miasta, to ludzie z zamiłowaniem pielęgnujący swoją gwara, etos pracy, to ośrodki akademickie, to wiele teatrów, muzea pielęgnujące w swych zbiorach piękną i burzliwą przeszłość.

Podsiadło Jacek: Wychwył Grahama. - Warszawa :
Lampa i Iskra Boża, 1999. - 71 s.

Kolejny, już 22 tomik poetycki Jacka Podsiadły, laureata Nagrody im. Georga Trakla, Nagrody Kościelskich, współpracującego z redakcjami „Odry” i „Tygodnika Powszechnego”, autora stałej rubryki w „Nowej Trybunie Opolskiej” pt. „Pogotowie literackie”, w której omawia próby twórczości piszących czytelników.

Pollak Ewald Stefan: Historia Żyrowej, rodu von Gaschin fundatorów klasztoru i kalwarii na Górze św. Anny.
- Żyrowa : Wydaw. Żyrowa, 1999. - 256 s. : il., map. -
Bibliogr. s. 232-238

Po raz pierwszy w dokumentach Żyrowa występuje w 1302 r. - papież Bonifacy VIII przyznaje dziesięcinę ze wsi Zirowa klasztorowi cystersów w Jemielnicy. W 1631 r. Żyrową odkupił hrabia Melchior Ferdynand von Gaschin. Niedługo w Żyrowej stanął okazały pałac, a w pobliżu Górze św. Anny drewniany klasztor. Autor przedstawia historię wsi, panujących rodów, a także życie społeczności wiejskiej w okresie powstań i II wojny światowej.

Przewodnik turystyczny po województwie opolskim. -
Opole : Signopol, 1999. - [ok. 400 s.] : il.

Przewodnik po Opolszczyźnie zawiera rejestr miejsc i obiektów stanowiących tutejsze atrakcje, dociera do każdej wioski, odwiedza każdy zabytkowy kościół, opowiada o każdym atrakcyjnym zakątku, przywołuje legendy, podania, powiastki z regionu Śląska Opolskiego. Prezentuje walory przyrodnicze oraz szlaki turystyczne. W przygotowaniu jest drugi tom, w którym zostanie zamieszczona informacja noclegowo-gastronomiczna.

Sikorski Marek: Nysa : skarby sztuki i osobliwości. -
Opole : Wydaw. Silesia press Sp. z o.o., 1999. - 136 s. :
il. - Bibliogr. s. 135-136

Nysa była przez wiele lat miastem biskupim, stolicą księstwa biskupiego należącego do biskupów wrocławskich. Nie jest przypadkiem, że miasto to nazywano „śląskim Rzymem”. Niniejsza publikacja pokazuje wspaniałe dzieła sztuki w mieście, jak: kościoły, pomniki nagrobne, skarby malarstwa i rzemiosła artystycznego.

Czytelniczka Miejskiej i Gminnej Biblioteki Publicznej w Kluczborku Danuta Pęczkowska zdobyła II nagrodę w ogólnopolskim konkursie na pamiętnik „Losy mojej rodziny”. Organizatorami konkursu byli: Stowarzyszenie Obsługi Wspólnot Mieszkańców Nasza Sprawa w Gdańsku oraz Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Gdańsku, patronat honorowy objął Dyrektor Biblioteki Narodowej w Warszawie.

Pani Danuta Pęczkowska otrzymała również nagrodę specjalną za szczególne znaczenie treści dla zamierzonego wydania „Losu Polaków”. Wyróżnienie w konkursie otrzymała również Pani Julia Kosińska-Mędofil z Kluczborka. Nazwiska obu pań wpisano do książki prekursorów Stowarzyszenia „Losy małych Ojczyzn”.

Konkurs przeznaczony był dla seniorów i był propozycją spędzenia wolnego czasu na redagowaniu pamiętników związanych z historią swojej rodziny. pamiętniki te miały być też świadectwem wspólnych losów Europejczyków, mieszania się narodów, kultur i obyczajów.

**Kronika wydarzeń społeczno-kulturalnych województwa opolskiego
(październik-grudzień 1999 r.)**

październik

5-10.10   **X Międzynarodowy Najazd Poetów na Zamek Piastów Śląskich w Brzegu.** Tegoroczny Najazd trwający tydzień obfitował w wiele ważnych artystycznych wydarzeń. Pierwsze trzy dni twórcy przebywali w Łambinowicach i Nysie. Uroczysta inauguracja, 8 października w Brzegu, uwieczniona została półtoragodzinnym maratonem poetyckim, w czasie którego wiersze czytali m.in. Stanisław Szewczenko z Ukrainy, Adam Szyper ze Stanów Zjednoczonych, Romuald Mieczkowski z Litwy oraz mieszkający w Polsce Irakijczyk Hatif Janabi. 9 października Karolina Rakoczy z Moguncji i Radosław Wiśniewski z Brzegu otrzymali **Nagrodę Literacką im. Marka Jodłowskiego**. „Tegoroczni laureaci Nagrody im. Marka Jodłowskiego otrzymali ją zarówno za ich wyrazistą artystycznie twórczość poetycką, jak też za trud i efekty w propagowaniu literatury na kulturowym pograniczu” – uzasadnił werdykt Harry Duda, prezes opolskiego Oddziału Związku Literatów Polskich w Opolu.

14-15.10   Zaczynają się **Dni Kultury Nadrenii-Palatynatu**. Otwarcie imprezy nastąpiło wraz z wernisażem wystawy „51 lat, 51 obrazów” oraz koncertem Orkiestry Młodzieżowej Nadrenii-Palatynatu. Drugiego dnia odbył się finał konkursu „Co wiemy o Nadrenii-Palatynacie?” zorganizowanego przez Bibliotekę Austriacką WBP w Opolu, a także spotkanie z poetką, autorką dramatów teatralnych i słuchowisk radiowych dr Ursulą Krecher. Finałem Dni była prezentacja filmu „Heimat” połączona ze spotkaniem z reżyserem Edgarem Reitzem.

11-16.10   **XIX Ogólnopolski Festiwal Teatrów Lalek**, w czasie którego opolska widownia zobaczyła dziewięć spektakli konkursowych i trzy towarzyszące. Nie przyznano Nagrody Głównej im. Alojzego Smolki, nagrodę specjalną otrzymała scena „Unia Teatr Niemożliwy” z Warszawy za spektakl „Toporland. Suita na teksturę i kontrabas”

17-24.10   **Tydzień Kultury Chrześcijańskiej** pod patronatem ordynariusza opolskiego bpa Alfonsa Nossola. W ramach Tygodnia odbyły się koncerty

oraz wykłady.

20.10 Zarejestrowanie **Towarzystwa Żółto-Niebieskiego**, mającego na celu m.in. promowanie w kraju prawdziwego wizerunku Opolszczyzny.

22-29.10 **III Festiwal Kompozytorów Śląskich**, mający na celu prezentowanie twórczości dawnych i współczesnych mistrzów kompozycji żyjących na Śląsku lub związanych ze Śląskiem oraz popularyzację śląskiej muzyki symfonicznej i oratoryjnej.

27.10 Ogłoszenie wyników konkursu „**Piękna Wieś Opolska 99**” laureatką została Bogacica, wieś o której pierwsza wzmianka pochodzi z roku 1274, kiedy to występowała jeszcze pod nazwą Bogatalanta.

28.10 Wręczenie w Urzędzie Wojewódzkim honorowych dyplomów zdobywcom tegorocznych „**Misterów Architektury 98**”. Równorzędne tytuły „**Mistera**” otrzymały dwie opolskie budowle – zaplecze Amfiteatru Tysiąclecia autorstwa architektów Marii Słoty-Puda oraz Marka Terpiłowskiego oraz budynek biurowy Zakładu Gazowniczego przy ul. Armii Krajowej autorstwa architekta Andrzeja Kozielskiego z Gliwic.

listopad

8.11 Ogólnopolska impreza zorganizowana przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną w Opolu, uświetniająca 50-lecie pracy twórczej Wandy Chotomskiej.

13.11 Arcybiskup Adolf Nossol wraz z dr. Markiem Edelmanem odebrali **Medale św. Jerzego**, honorowe nagrody przyznawane corocznie przez „Tygodnik Powszechny”.

14.11 „**Jesień z folklorem**” – cykliczna impreza organizowana już po raz piąty przez Gminny Ośrodek Kultury w Dobrzenu Wielkim, której celem jest zaprezentowanie przez występujące zespoły dokonań ostatniego roku.

grudzień

1.12 Rozpoczęcie obchodów 40-lecia **Liceum Sztuk Plastycznych** w Opolu

16.12 Wojewódzkie eliminacje **Ogólnopolskiego Festiwalu Kolęd i Pastorałek** (Kędzierzyn-Koźle)

BIBLIOTEKA NA WESOŁO

18 czerwca 1999 roku w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Opolu odbyło się podsumowanie konkursu *Biblioteka na wesoło*.

Konkurs adresowany był do uczniów klas III-VIII szkół podstawowych, czytelników bibliotek publicznych województwa opolskiego. Zadaniem uczestników było opisanie w sposób humorystyczny dowolnego – faktycznego lub wymyślnego – zdarzenia związanego z biblioteką, książkami, czytelnikami, imprezami bibliotecznymi itp.

W konkursie wzięły udział dzieci i młodzież z 35 placówek bibliotecznych stopnia podstawowego naszego województwa. Na konkurs wpłynęło 245 prac. Jury, pod przewodnictwem Wiesława Malickiego, znanego opolskiego poety, aforysty i satyryka oceniło walory humorystyczne, poprawność językową i stylistyczną prac. Uczestnikom podzielonym na dwie grupy wiekowe (grupa I – klasy III-V, grupa II – klasy VI-VIII) przyznano po trzy nagrody i dziesięć wyróżnień.

Grupa I:

- I. miejsce – Monika Raczek (MiGBP w Korfantowie,
Filia w Przechodzie);
- II. miejsce – Joanna Pawlak (MiGBP w Zdieszowicach);
- III. miejsce – Paweł Drynda (MBP w Opolu).

Grupa II:

- I. miejsce – Olga Bartosiewicz, Kinga Przybyła, Rafał Damboń
(GBP w Tarnowie Opolskim);
- II. miejsce – Adrian Dziura (GBP w Łambinowicach, Filia w Wierzbju);
- III. miejsce – Aneta Sankowska (GBP w Pokoju).

Na łamach „Pomagamy sobie w pracy” prezentujemy nagrodzone prace.

Dziwna przygoda

Pewnego razu wybrałam się do biblioteki. Biblioteka jak to biblioteka – nic nadzwyczajnego, ale tego dnia było inaczej. Weszłam i nie uwierzyłam własnym oczom: zamiast pani bibliotekarki była koza ze skrzydłami, nie było książek, tylko pudełka czekoladek, na dywanie były litery i powyrywane kartki, jednym słowem, wszystko zmasakrowane. Koza ze skrzydłami podeszła do mnie i zapytała:

– „Czy czegoś potrzebujesz?” Od razu spytałam: – „Co tu się stało?” Koza westchnęła i opowiedziała mi niesamowitą opowieść.

„Nie jestem kozą, jestem bibliotekarką. Przyszłam dziś rano, usiadłam i zaczęłam czytać książkę. Nagle wpadli dwaj podejrzani mężczyźni z trzecim dziwnie ubranym. Pomyślałam, że to jakiś żart, dlatego zwróciłam się do nich:

– Proszę wyjść, panowie, to biblioteka dla dzieci. – Ale dziwnie ubrany pan powiedział:

– „ABERE MOMERE SKRZYDLATE KOZERE”.

Wtedy zamieniłam się w kozę. Potem wymawiał inne zaklęcia:

**– „OLE MOLE CZEKOLADOLE
UKU MUKU LIMERUKU
PAM PAM PAM TARA TAM”.**

I tak dalej. Po godzinie wyszli, ale bibliotekę zostawili w oplakanyam stanie. I nie wiem co teraz zrobić”.

– „Pani nie może pokazać się innym w takim stanie. Ja

to będę musiała załatwić, tylko zastanowię się jak!"

Na parapecie usiadł gotąb i przysłuchując się naszym rozmyślaniom powiedział ludzkim głosem:

– „Znam dobrą wróżkę. Może by wam pomogła?"

– „Tak przyprowadź ją natychmiast!" – krzyknęłam. Za dwie minuty był z powrotem z wróżka. Opowiedzieliśmy jej historię. Wzruszyła się, wzięła czarodziejską różdżkę i odczarowała wszystko. Od tej pory trochę tęsknię za przygodą. Teraz jak wchodzę do biblioteki to pani uśmiecha się do mnie porozumiewawczo.

Joanna Pawlak (klasa V, Dzieszowice)

*Książkę prawie każdy ma
i ją prawie każdy zna.*

*Lecz są tacy co nie znają
i jej wcale nie czytają.*

*Była kiedyś taka mała,
która książek nie czytała.*

*Z nikim też nie rozmawiała,
także dobrze nie pisała
i o niczym nie wiedziała,
no bo, książek nie czytała!*

*Kiedyś pani jej kazała,
aby książkę przeczytała.*

*Więc gdy do niej się zabrała,
to trzy noce aż nie spała.*

*Gdy się pani zapytała,
czy tę książkę przeczytała,
ona aż ją wyśpiewała,
jakby całą cytowała.*

*Pani bardzo się zdumiała,
i jej szóstkę za to dała.*

*Taką z tego lekcję miała,
że gdy książek nie czytała,
wiedzy głowa nie zaznała.*

*Od tej pory ciągle mała
bibliotekę odwiedzała.*

*Płynie z tego morał znany,
że gdy będziesz odcytany,
to z mądrości będziesz znany.*

Anna Leśniak (klasa VII, Dziewkowice)

**Gdańskie
Wydawnictwo
Psychologiczne**
81-753 Sopot, ul. Bema 4/1 a

proponuje

Bryn C. Collins

Emocjonalna nieдоступność

*Jak rozpoznać
chłód emocjonalny,
zrozumieć go
i unikać w związku*

GDAŃSKIE WYDAWNICTWO PSYCHOLOGICZNE

Wielu z nas spotyka się (w pracy lub w życiu prywatnym) z osobami, do których w żaden sposób nie potrafimy dotrzeć. Wciąż jesteśmy nie dość dobrzy, by sprostać ich wygórowanym oczekiwaniom. Osoby te cierpią na niedostępność emocjonalną. Celem książki jest przedstawienie typów osób niedostępnych emocjonalnie, aby każdy z nas mógł je rozpoznać, kiedy pojawią się w naszym życiu. W książce można znaleźć testy i kwestionariusze, które pomogą ci zidentyfikować takich ludzi, oraz narzędzia dzięki którym zrozumiesz, w jaki sposób możesz wpaść w pułapkę związku z "zablokowanym" emocjonalnie partnerem i jak się z niej wy dostać.

W serii
**EMOCJE
I ROZUM**
ukazały się:

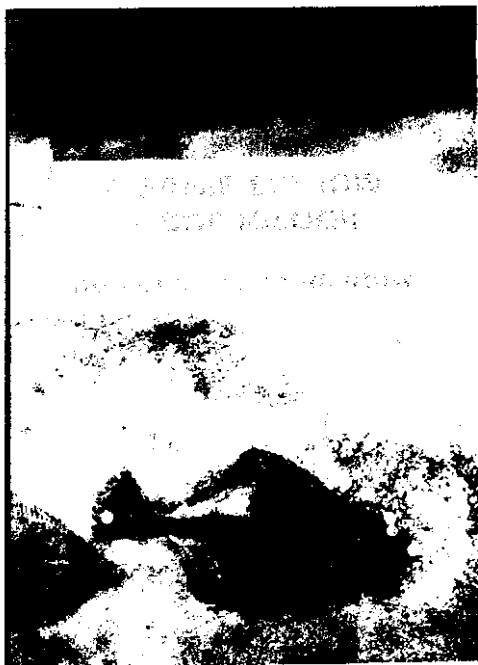
**Szantaż
emocjonalny**

**Emocjonalna
nieдоступność**

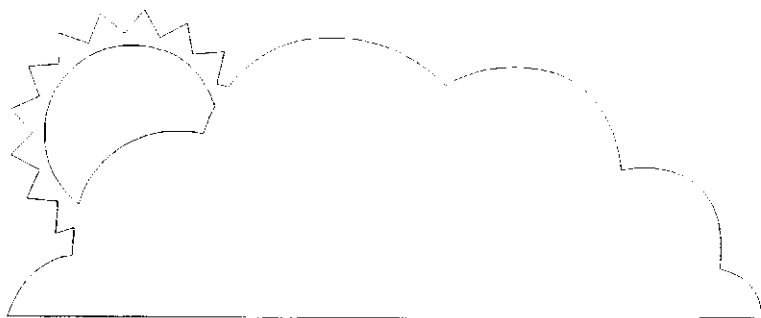
Wkrótce:
Günter Scheich:
**Pozytywne
myślenie,
czy może
szkodzić**

ZYSK I S-KA WYDAWNICTWO

proponuje

Poradnik został napisany przez dwóch doświadczonych wykładowców socjologii i ma za zadanie pomóc w pokonywaniu trudności w opanowaniu techniki pisania esejów. Przedstawia dwa etapy pracy: przygotowanie do pisania eseju semestralnego oraz pisanie eseju egzaminacyjnego. Autorzy omawiają najważniejsze techniki zbierania materiałów, sporządzania planów i samego pisania prac oraz powtórek, a także radzą jak skutecznie korzystać z bibliotek i różnych materiałów źródłowych. Książka zawiera liczne przykłady dobrze napisanych esejów z socjologii, udostępnionych przez komisje egzaminacyjne. Każdy esej zaopatrzone w komentarze dotyczące jego struktury, treści i stylu. Wykorzystano też tzw. mapy pojęciowe, które pokazują, jak poszczególne tezy są skonstruowane i ze sobą powiązane.

**Wojewódzka Biblioteka Publiczna
w Opolu**

oferuje usługi

**w zakresie suszenia i odkażania
książek, akt i innych materiałów**

Blizsze informacje:

**Dział Administracji
Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu**

**45-081 Opole, ul. Piastowska 18-20,
tel. (0-77) 454-47-38**

**Przybliżony koszt jednego wsadu
(300-400 książek) około 300 zł**

Teresa Mazur
Dział Instrukcyjno-Methodyczny

ZABAWY SŁOWEM

1. Czy wiecie gdzie:

a) czekał na ofiary smok wawelski? _____

b) zginął zjedzony przez myszy król Popiel? _____

c) pływała złota kaczka? _____

d) panował Skarbnik? _____

2. Podaj imiona baśniowych postaci, z którymi kojarzą się wymienione przedmioty:

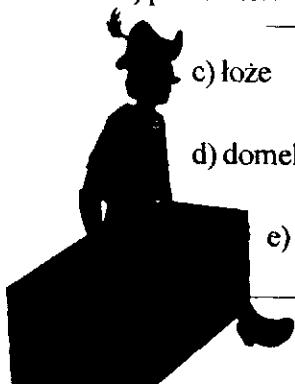
a) lampa _____

b) pantofelek _____

c) łożo _____

d) domek z pierników _____

e) sezam _____

3. Spróbujcie rozwiązać zagadki:

Co to za zwierzę, gniady czy kary,
co wozi ludzi, ciągnie ciężary.

Nie pies to – a warczy
nie ptak to – a lata.
Chociaż ciężki jak okręt,
przeleci pół świata.

Nie widać go wcale,
a wszystko poruszy.
Zgina małe drzewa, zrywa kapelusze.

Pytała się pszczołka małej żabki w trawie,
jakich kamieni jest najwięcej w stawie.

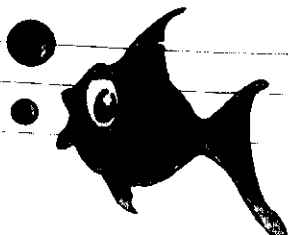
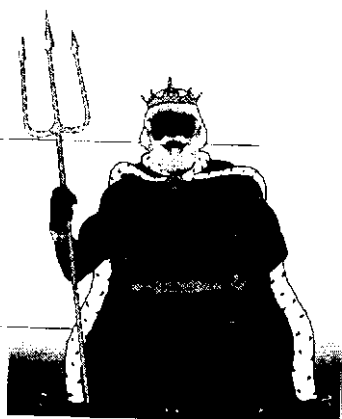
Opukuje stare drzewa, zapłaty nie bierze,
pożyteczny to ptak w lesie, lubię więc go szczerze.

I włoskie i łaskowe są smaczne i zdrowe,
każdy z nich okrywa bardzo twarda pokrywa.

4. Posługując się słownikiem lub encyklopedią napisz krótkie definicje podanych słów:

bajka

ballada

gawęda _____
_____

legenda _____
_____
_____

5. Uzupełnij brakujące części przysłówia:

Jak Kuba Bogu _____

Nie taki diabeł straszny _____

Dopóty dzban wodę nosi, _____

Nie ciesz się bratku _____

Nie czyń drugiemu, _____

Mądry Polak _____

6. Spróbujcie odpowiedzieć na pytania:

Kto pierwszy powiedział „Polacy nie gęsi, iż swój język mają”?

W jakiej miejscowości „kozy kują”?

Kto rządził na zamku w Łęczycy?

Jaka jest najbardziej znana legenda związana z Kruszwicą?

ODPOWIEDZI

1. **a)** Smok czekał na ofiary pod wawelskim wzgórzem, w jaskini zwanej do dziś Smoczą Jamą.

b) Bajeczny władca Polski, okrutny król Popiel, zginął w Kruszwicy na wyspie z Mysią Wieżą.

c) Złota Kaczka – zakłeta królewna pływała po jezioru znajdującym się w podziemiach pałacyku Ostrogskich w Warszawie.

d) Skarbnik panował w kopalniach. Pomagał górnikom, strzegł ukrytych w głębi ziemi skarbów.

2. **a)** lampa Alladyna, **b)** pantofelek Kopciuszka, **c)** łożo Madejowe, **d)** domek z pierników – Baby-Jagi, **e)** Sezam – bajeczny skarbiec Alibaby i czterdziestu rozbójników .

3. Koń, samolot, wiatr, mokrych, dzieciół, orzechy.

4. **bajka** – opowiadanie o treści fantastycznej, zmyślonej lub osnutej na podaniach, legendach;

ballada – pieśń liryczno-epicka opowiadająca o jakimś zwykle dramatycznym wydarzeniu;

gawęda – opowiadanie, opowieść, pogawędka o wydarzeniach prawdziwych lub pozornie prawdziwych, w których opowiadający gra rolę rzekomego uczestnika bądź przekaziciela cudzych doświadczeń;

legenda – opowiadanie fantastyczne, przeważnie o postaciach lub wydarzeniach historycznych, oparte zwykle na podaniach ludowych, opowiadania z życia świętych.

5. ... tak Bóg Kubie; ... jak go malują, ... dopóki się ucho nie urwie, ... z cudzego wypadku; ... co tobie nie mile; ... po szkodzie.

6. Mikołaj Rej, Pacanów, diabeł Boruta, legenda o królu Popielu.

